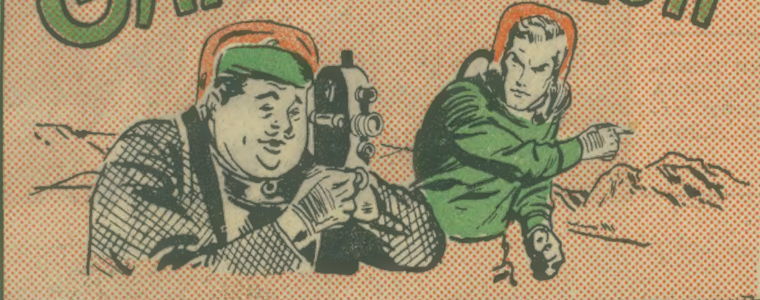
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXIII — Број 498
Субота, 15. јул 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ЧУДО ТЕХНИКЕ — КАМИОН СМРТИ — НАЈВЕЋА ПИЈАЦА — У СЛИЦИ И РЕЧИ — РАЗНЕ ВЕСТИ И ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

НОВЧАНИЦИ С ЛИЦЕМ

У Новој Каледонији све до недавно ситан новац држао се у дрвеним кутијама — новчаницима који су на

предњој страни били изрезбарени у облику човечјег лица. Сматрало се, наиме, да ти дрвени ликови мотре на лопове и тако чувају новац.

АВГУСТОВ АВГУСТ

Август, сада осми, а у прејулијанском календару шести месец у години, добио је име по римском императору Августу. Месец пре њега — јул — назван је тако по Јулију Цезару. Император Август сам је изабрао месец који ће носити његово име сматрајући га за свој „месец среће“. У том месецу он је био примљен у конзулат, три пута је славио тријумф, завршио грађански рат. и покорио Египат. Пошто је јули имао 31 дан, сматрало се да и августу, који је дотле имао 30, треба додати још један дан да не би ни по чему био иза месеца Јулија Цезара.

ПИВО ИЗ СТАРОГ ВЕКА

За пиво су знали још народи старог века. Стари Египћани изобилно су пили пиво још у V веку пре наше ере.

ШИРОМ СВЕТА

ЗЕМЉА БЕЗ ТОЧКОВА

У Непалу мула, јак и брдски коњ пренесе терет само у малом делу земље. Човечја леђа остала су и до данас у овом крају као „најсигурније преносно средство" Кола, аутобомила и других превозних средстава са точковима готово нема.

Од 5,5 милиона становника Непала, 1 милион се стално налази на путу, на путу који траје по неколико недеља, преносећи на леђима терете и по сто килограма тешке.

Ти носачи тешких терета срећу се свуда: на уским стрмим путевима, на дрвеним висећим мостовима испод којих у дубоким провалијама хује планинске реке, на речним брзацима. Тако то траје вековима. Људи знају да се другачије не може и време за њих не представља „новац". Главно је да оно што треба — донесу на одређено место. И мушкарци и жене, подједнако, носе тешке терете, а ремен пребачен преко чела ствара извесно олакшање и равнотежу. Непалци се никад не жале на тежину терета јер су на такав живот навикли и чак су расположени. Обично носе на тргове у већим местима своје производе, где их продају или замењују.

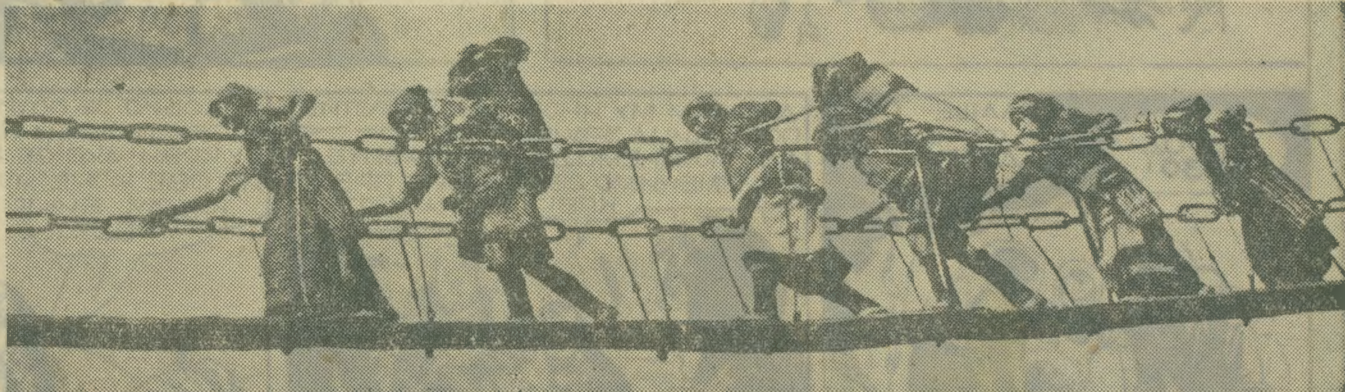

ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА БРЗЕ ПЛАНИНСКЕ РЕКЕ НОСАЧИ СЕ ХВАТАЈУ ЗА РУКЕ, ДА ИХ ТАКО, У ЛАНЦУ НЕ ЗАНЕСЕ ВОДА.

ПУТЕВИ СУ ПОНЕКАД ТАКО СТРМИ ДА СЕ НОСАЧИ ПОМАЖУ ДРВЕНИМ ЛЕСТВИЦАМА. У ТАКВИМ ПРЕДЕЛИМА СТАЛНО ПОСТОЈИ ОПАСНОСТ ОД БУЈИЦА, КАМЕНИХ ЛАВИНА ИЛИ ОДРОЊАВАЊА ЗЕМЉИШТА. ЗАТО ОВДЕ ЖИВОТИЊА НЕ МОЖЕ ДА ЗАМЕНИ ЧОВЕКА.

МУШКАРЦИ И ЖЕНЕ НОСЕ ПОДЈЕДНАК ТЕРЕТ. ПОНЕКАД ПУТ ТРАЈЕ И НЕКОЛИКО НЕДЕЉА. ЗА ТО ВРЕМЕ, ДА НЕ ДАНГУБЕ, ЖЕНЕ ПРЕДУ И ПЛЕТУ.

ПРЕЛАЗ ПРЕКО ВИСЕЋЕГ МОСТА НИЈЕ НИМАЛО БЕЗОПАСАН. ЛАКО МОЖЕ НОГА ДА СЕ ОКЛИЗНЕ И ТЕШКИ ТЕРЕТ ПОВУЧЕ НОСАЧА У АМБИС! УРОЂЕНИКЕ ЈОШ ВИШЕ ОД ОВЕ ОПАСНОСТИ, ПЛАШЕ ДЕМОНИ ЗА КОЈЕ ВЕРУЈУ ДА СЕ КРИЈУ У БРЗАЦИМА. ПРИЛИКОМ ОВАКВИХ ПРЕЛАЖЕЊА МУШКАРЦИ УЗИМАЈУ ТЕРЕТ ОД ЖЕНА, КАКО БИ ОНЕ СИГУРНИЈЕ ПРЕШЛЕ НА ДРУГУ СТРАНУ

Ripley's — Веровали или не!

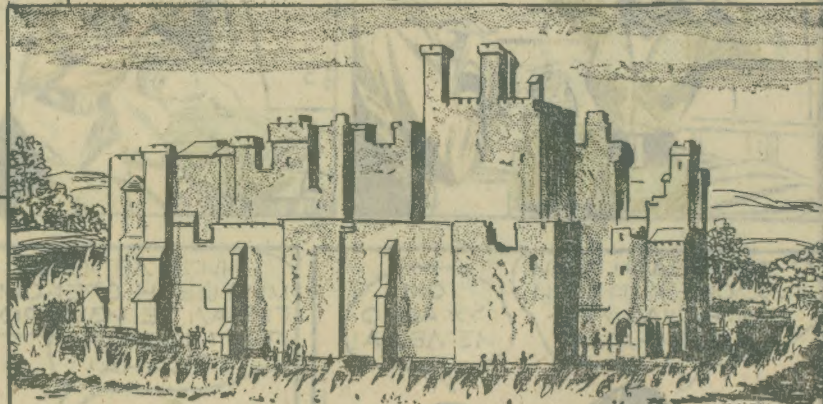
БЕЛА II

КОЈИ ЈЕ ВЛАДАО УГАРСКОМ ОД 1131 - 1141 **БИО ЈЕ ПОТПУНО СЛЕП** ОСЛЕПИО ГА ЈЕ ЊЕГОВ СТРИЦ ДА БИ СПРЕЧИО ЊЕГОВ ДОЛАЗАК НА ПРЕСТО

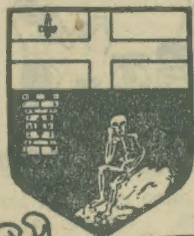
ПУКОВНИК **ПИТЕР ЏЕФЕРСОН**

ОТАЦ ТОМАСА ЏЕФЕРСОНА, ТРЕЋЕГ ПО РЕДУ ПРЕДСЕДНИКА САД, МОГАО ЈЕ ИСТОВРЕМЕНО ДА УСПРАВИ 2 БАЧВЕ ПУНЕ ПРЕСОВАНОГ ДУВАНА ОД ПО **500 КИЛОГРАМА**

ВАТРЕНИ ПОЈАС ОКО ТИТЕНХЕНГЕРА

ОКО ЗАМКА **ТИТЕНХЕНГЕРА ПУНИХ 5 МЕСЕЦИ ГОРЕЛЕ СУ ВАТРЕ** ШТИТЕЋИ ВЛАДАРА ХЕНРИКА VIII ОД НЕКЕ ЕПИДЕМИЈЕ КОЈА ЈЕ ХАРАЛА У ЕНГЛЕСКОЈ (1528)

КОСТУР

У ГРБУ ЛОНДОНДЕРИЈА, У СЕВЕРНОЈ ИРСКОЈ, СПОМЕН ЈЕ ВАЛТЕРУ БАРЕУ ЧИЈИ ЈЕ КОСТУР НАЂЕН У ЗАМКУ НОРТБАРЕУ **ГДЕ ГА ЈЕ ЗАТВОРИО И ОСТАВИО ДА УМРЕ ОД ГЛАДИ ЊЕГОВ БРАТ ОД СТРИЦА**

ФРЕД КИНГ

ИЗ ЛАКЕСА (САД) ДАО ЈЕ **ОКЛАГИЈЕ** КАО СВАДБЕНИ ПОКЛОН НЕВЕСТАМА **135** ПУТА

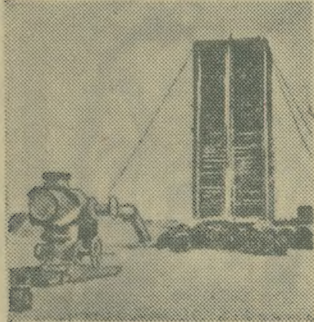

БРОНЗАНИ ЗРИКАВАЦ

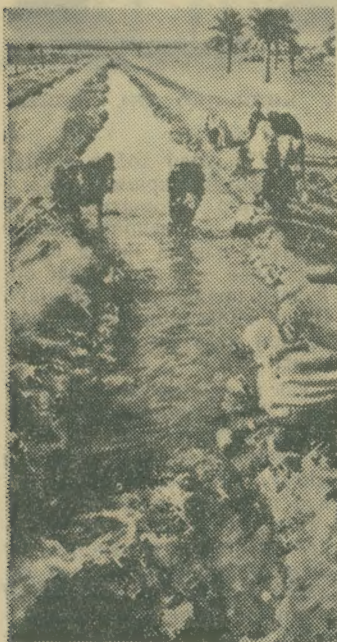
КАД СЕ НАЂЕ У ОПАСНОСТИ ИСПУШТА ИЗ ТЕЛА ЦРВЕНУ ТЕЧНОСТ СЛИЧНУ КРВИ

СЛИКА ИЗ ПУСТИЊЕ

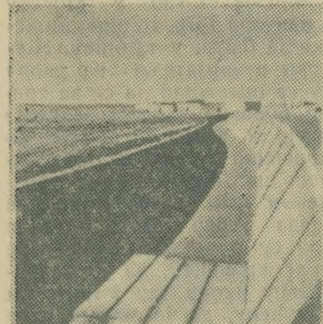
Готово у свим областима Сахаре налазе се мале подземне воде које увек избијају на површину као слаби извори. Али, у једном изузетном случају подземна вода је изишла на површину као право језеро. То језеро је Аин Таиба, усред Гран Ерга, сасвим мало познато, а вероватно настало услед пада метеорита.

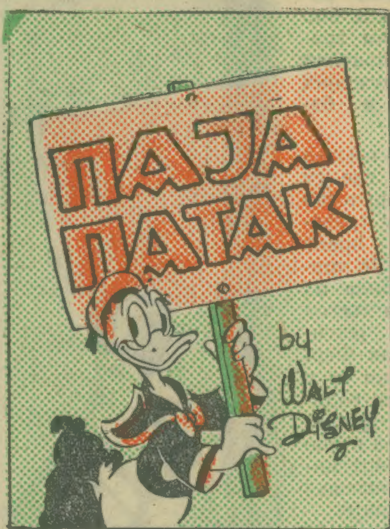
Ова кула је остала после недавног бушења оазе Тимерне северно од алжирске оазе Тугурте, која даје воду топлу 56°. Снага млаза омогућава да вода шикне до 300

метара високо а укроћена у кули поново да пада на земљу расхлађена под дејством ваздушне струје. На слици се види и један примитивни

канал за наводњавање близу Уаргле где воде добијене сличним бушењем омогућавају стварање нове оазе. У истој области у Ђелалу, направљен је бетонирани канал кроз који протиче 450 литара воде у секунди.

Људи-жабе тренирају

Специјалне трупе људи-жаба у Данској тренирају у једном усамљеном делу мора. Лаким чамцима се, брзином авиона, пребацују до места тренинга, а вежбе им нису нимало лаке — требаускакати у воду иако је цича зима и дува хладан ветар.

ДОСТА СА НАДЗВУЧНОМ БРЗИНОМ!

Шведски директор Института за аеронаутичка истраживања Бо Лундберг, подигао је глас против авиона који лете надзвучном брзином баш када се трговачка авијација многих западних земаља спрема на „пробијање звучног зида“. Директор Лундберг је против већег употребљавања оваквих авиона, „јер ће преко целог дана да одјекује небом њихова грмљавина“. Бука авиона надзвучне брзине узнемирава становнике у појасу широком 100 километара. Таква галама ће убрзо постати неподношљива за становништво: људи ће изгубити сан, биће све више срчаних болесника а кад меродавни схвате да све те апарате ипак треба бацити у старо гвожђе биће сувише касно!“ — каже научник Лундберг.

Грешка против грешке

Један проналазач из Западне Немачке пронашао је и приказао „тип-екс“, комадић папира који исправља погрешно откуцана слова. Поступак је веома једноставан: преко погрешно откуцаног слова стави се „тип-екс“ и преко њега поново откуца погрешно слово које нестаје са папира и прелази на „тип-екс“. Затим се на празном месту у речи откуца право слово. Исправљање грешака се на тај начин обавља брже и чистије него било каквом врстом гуме.

КИНЕСКИ ИМПЕРАТОР КАНГ ЛИ СТУПИО ЈЕ НА ПРЕСТО 1661. ГОДИНЕ У СВОЈОЈ 8. ГОДИНИ И ВЛАДАО СВЕ ДО 1723. ГОДИНЕ. ОН ЈЕ 1676. ГОДИНЕ ПРИМИО РУСКОГ ЦАРСКОГ АМБАСАДОРА СПАТАРА МИЛЕСКА

ДВА ЈЕЗУИТСКА КАЛУЂЕРА У КИНИ ОКО 1670. ГОДИНЕ

ПРВИ ЕВРОПСКИ АМБАСАДОР У КИНИ

Отац Петра Великог — Алексеј Михаиловић послао је средином 17. века свог амбасадора у Пекинг. На челу те мисије налазио се Никола Спатар Милеско, велики зналац језика чије је услуге већ годинама прихватало руско министарство спољних послова. Задатак је био да се заснују трговачки и дипломатски односи са кинеским императором.

Николу Спатара Милеска, Грка, молдавски хроничар Некулче назива покварењаком и издајником. Каже да зна и нови и антички грчки језик, латински, словачки и турски, али да је као секретар молдавског принца издао свог господара шаљући његовим противницима писмена обавештења у шупљини једног штапа. Откривен у неделу осуђен је на уобичајену византијску казну — да му се извади рскавица из носа. Од срамоте Никола Спатар је побегао у Немачку где му је један вешти хирург наместио другу рскавицу у носу. Тај пустолов обављао је успешне дипломатске мисије у Немачкој, Пољској, Француској и Шведској, а у једном писму га сам Луј XIV назива „бароном Спатаријусом“.

Од руског цара Спатар Милеско се опростио 3. марта 1675. године. Његову свиту је сачињавало 40 људи који су јахали на коњима или ишли пешице. Међу њима се налазио један грчки лекар, иначе стручњак за драго камење, неколико секретара и писара, а целу групу је штитила велика козачка гарда. Амбасадору је поверена огромна сума новца и писма руског цара упућена кинеском императору на руском, татарском и латинском језику. У целој Русији тада није нађен нико ко би знао кинески.

Главни задатак мисије био је да се између Русије и Кине обезбеди трговинска размена свиле, драгог камења, чаја и сибирског крзна.

Амбасадору је стављено у задатак да опише најприступачније путеве, да направи географску карту Кине и далекоазијских области, да регулише питања границе коју су реметиле честе тунгуске побуне и да се са Кинезима договори о титулама приликом дипломатског представљања.

Урал је пређен за 27 дана путовања. После кратког времена стигли су у Тоболск, у западном Сибиру, где су провели месец дана. У том граду им је повећана пратња сибирским коњаницима. Узето је у службу и шест соколара са соколима. Дресиране соколе за лов Спатар је намеравао да поклони кинеском цару.

Ту је Спатар срео једног ученог хрватског свештеника Крајинића који је одлично знао језик и географске прилике у Азији, па му је постао десна рука на путовању све до Кине.

Мисија је напустила Тоболск трећег маја. Сусрели су се са Остјацима који вешто лове медведе, прешли Об а затим Јенисеј. Најопасније тренутке доживели су приликом преласка бурних вртлога Ангаре, десне притоке Јенисеја. Најзад, 22. септембра стигли су на обале Бајкалског језера, за које Спатар вели да је „велико као море и да се њиме може пловити 10 до 12 дана“.

Пошли су онда према монголским земљама и ускоро стигли до последње руске граничне страже. У тим крајевима срели су тунгуског шефа Гантимуру који је водио огорчене борбе са Кинезима и затражио уточиште на руској територији. За њега Спатар каже да је „најбољи међу свим Тунгузима, висок и храбар човек, прави титан“.

После проласка кроз једну слабо настањену област на граници пустиње Гоби, амбасадор је са својом свитом 13. јануара 1676. године стигао на кинеску границу. На путу су већ провели десет месеци.

Мисија је лепо примљена у Кини али су чиновници „божјег сина“ ипак прво захтевали да им се покажу писма која је руски цар упутио њиховом господару. Спатар је прво одбио али пошто су Кинези остали упорни, отворио је скупоцену кутију увијену у жуту свилу.

„Пред тим призором сви присутни су као у препасти пали на колена. Принели су кутију својим главама као што то чине свештеници са светим стварима“ — записао је Спатар.

Саветник за спољне послове Ма-Ла, кога Кинези зову „аски-аниам“, био је лични изасланик кинеског императора. У Русији су тада владала правила византијског дипломатског протокола, а у Кини су захтевали да се строго поштује њихова процедура. Амбасадор Спатар је сматрао за недостојно да први оде у посету императоровом изасланику, а овај није хтео да први учини корак који би приближио две моћне царевине. Најзад је одлучено да се подигне шатор са два улаза — и оба царска изасланика су у истом тренутку ушла у исти шатор са две разне стране али ни један није имао утисак да је ушао први.

Аски-аниам је желео да се упозна са садржином писама упућених кинеском императору, али је руски амбасадор то одбио тврдећи да је добио наређење да писма преда лично „божјем сину“. У преговарању је прошло месец и по дана док најзад није стигло императорово наређење да амбасадор дође у Пекинг.

Спатар и 156 чланова његове пратње смештени су у стотину колица са два точка, а пртљаг је натоварен на коње и камиле. Десетог маја поворка је стигла пред чувени Кинески зид и прошла кроз циновску гвоздену капију. Руски амбасадор је био одушевљен богатством градова, сјајем вишеспратних пагода и кућа окружених цветним парковима и баштама.

После пет дана путовања стигли су у Пекинг где су амбасадор и његово људство смештени у пространу грађевину за странце. Већ првог дана Спатар Милеско је примио посету која је била од изузетног значаја за његов даљи боравак у Кини: језуиту фламанског порекла Фердинанда Вербиеста који се у Кини налазио већ дуго година на челу кинеског државног Астролошког бироа и био у великој императоровој милости због свог познавања математике и астрономије.

Два човека су се брзо зближила и међу собом разговарала на непознатом језику. латинском. Вербиест је служио Спатару као тумач на двору, и предао му књигу о кинеском церемонијалу коју је сам саставио на латинском језику, и географску карту Кине такође обележену латинским именима са описима градова и провинција. Касније је у Москви Спатар предао превод тог дела као свој. Калуђеру је поклонио византијску икону и два велика сребрна свећњака. Најзад, 5. јуна добио је дозволу да прекорачи праг капије царских зидина и да ступи на „свето тло“ где ће императору предати писма, а „високом гувернеру“ званом „колај“, поклоне за императора.

Тек десет дана касније кинески император је пристао да прими руског амбасадора. Милеско је са свитом одведен у дворац сав поплочан белим мермером. Кроз покривени безистан је протицала река преко које су се извијала три моста у најфинијем мермеру. Одатле се улазило у просторију са царским престолом који су чували стражари у леопардовим кожама наоружани штитовима и копљима.

Гонг је огласио долазак императора и амбасадор је заузео место према њему. Император је био у крзну од куне украшеном златом и изгледао врло раскошно али је сео на под прекрстивши ноге.

Престо од сјајног дрвета са златним балдахином био је осмоугаоног облика. Император кога су звали кан, веома млад човек од 23 године, имао је лице рошаво од богиња. Око њега су на крзнима седели браћа и родитељи.

Племићи са пауновим перима у коси служили су чај. Музика је тихо свирала а свуда поред зидова дворане налазиле су се на мермерним постољима бронзане вазе у којима су горели разни мириси. Прво виђење и примање руског амбасадора код „божјег сина“ завршено је — а нико није проговорио ни једну реч.

Амбасадора су посетили затим дворски сликари:

— Велики кан је наредио — рекоше му они — да вам укажемо почасти веће него било ком другом и да вас насликамо у свечаном оделу са мачем и осталим оружјем, као на дан свечаног пријема.

Слика је завршена истог дана. А 19. јула Спатар је позван у аудијенцију код императора који му је постављао питања окружен са 300 мандарина. При сваком императоровом питању амбасадор је морао да се баци на колена. Прво питање је гласило:

— Свевласни господар кинеског царства пита Његово Величанство свевласног господара Русије да ли је оно доброг здравља?

— Захваљујући милости божјој — одговорио је Милеско — велики цар Алексеј Михаиловић је био доброг здравља када смо напустили царевину.

Затим је кан постављао амбасадору питања о њему самом и Милеско, који је имао 40 година, познавао је добро математику и филозофију. Када је астрономија дошла на ред одговарао је мрзовољно пошто у овој научној области није био баш зналац. Затим је на малим столовима изнета ужина.

Све је ишло добро а онда је изненада, крајем августа, император саопштио своју наглу али неприкосновену одлуку: царева писма су увредљива — и све његове понуде и предлози се одбијају. Руски амбасадор мора у најкраћем року да напусти Пекинг.

После осмомесечног боравка у Кини руски амбасадор је опет стигао на границу своје земље — не испунивши мисију. Ипак он се није враћао празних шака: носио је са собом богату документацију о кинеском царству тог доба, географске карте и податке о путевима на Далеком истоку. Преко једног мандарина купио је огроман рубин који је отада заузео почасно место у царској ризници. За време путовања кроз Сибир Милеско је сазнао да је цар Алексеј Михаиловић умро.

Чим је стигао у Москву 3. јануара 1678. године, Милеско је бачен у тамницу. Његови непријатељи на двору су га оптужили да се за време боравка у Кини служио магијом. Казна за ово тешко кривично дело била је немилосрдна: спаљивање у гвозденом кавезу. Милеско је једва успео да се оправда али су му ускоро приписане нове кривице: да је православну икону дао језуитском калуђеру, да је утајио већу количину новца који му је поверен и да је Кинезима предао карте руске царевине. Оптужили су га чланови његове мисије али се вешти Милеско оправдао и од ових оптужби.

Никола Спатар Милеско је достојно награђен за своју успешно обављену мисију тек за владе Петра Великог, јер су подаци које је са собом донео оцењени као врло важни а стајали су скривени у царским ризницама као највећа државна тајна.

Умро је у Москви 1708. године у 72. години живота.

Разна занимања у Кини према гравирама тог доба

ВОЈНИК

СЕЈАЧ

ЖЕНА ИЗ ЧАН СИЈА

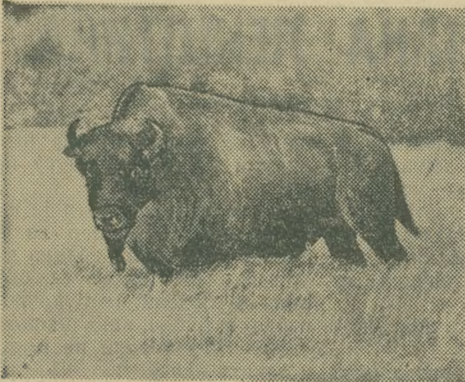
НАУЧНИК

ЖЕНА ИЗ ЦЕ-КЛАНГА

ЗЕМЉОРАДНИК

Један француски ловац боравећи у посети код свог пријатеља у Канади описао је савремени лов на бизоне у највећем резервату на свету.

САВРЕМЕНИ ЛОВ НА БИЗОНЕ

Видите — рече ми мој пријатељ — најтеже је стићи до резервата бизона на далеком северу Канаде. А тамо се суочавате са више бизона него што има дивокоза у шумама и планинама Европе.

За тако вештог стрелца као што је он, уловити бизона, чинило ми се, није никаква нарочита тешкоћа. Па ипак, неколико дана касније уверио сам се у супротно.

Бизон је на крајњем северу Канаде заштићена животиња још од 1880. године. Прави покољ средином прошлог века претио је да затре расу ових најлепших америчких дивљих преживара. Данас би мало ко поверовао да је у далекој прошлости топот неорођених стада бизона одзвањао целом Северном Америком. Било их је две врсте — степских који су пасли преријску траву и шумских који су често одлазили чак до северног поларног круга.

Стигли смо у Елмондо, главни град Алберте а до нашег циља остало нам је још око 800 километара. Када смо дошли у резерват недалеко од Реке робова у шумској, мочварној и преријској области — била је ноћ. Чекала су нас два човека и све је већ било спремно за сутрашњи лов.

У сами освит зоре кренули смо у пратњи два водича. Пријатељ ми је тихо шапнуо:

— Драги мој, ухватићемо се у коштац са животињом која је опаснија од гризлија и упркос својој тежини у стању је да се стушти на жртву брзином локомотиве. Превари ћеш се ако ти се у неком тренутку учини да те бизон не види. Он се само претвара. Ако га погодиш на право место срушиће се као товар меса, а ако га само раниш, готов си!

Неколико метара од ивице шуме где смо поставили логор почињало је царство бизона.

— Ево га! — викнуо је неко изненада. Још се нисам био прибрао од узбуђења, када сам у тмини праскозорја, угледао црну масу како хитро наступа према нама. Бацили смо се у седла. Био је то последњи тренутак. Тло се тресло од топота ове животиње. Наши коњи су се толико поплашили да су као помахнитали умакли према оближњем блатишту. Копита су им се заглављивала у мочварном тлу. Чудовиште је настављало јуриш и само неколико секунди нас је још делило од неочекиваног и ових тренутака непожељног сусрета.

Товар опреме и хране је пао с леђа једног коња када се у страху пропео. И то нас је спасло. Бизон се свом силином бацио на те ствари и почео да их гази тешким копитама и кида у дроњке замасима рогова. Неколико пута умало нисам пао из седла колико се мој коње трзао. Данас сам добро поучен и крајње предострожан када је у питању лов на бизоне, јер је он само за најискусније.

Поред тога то је и изванредно скуп спорт. За један одстрел плаћа се 800.000 до 1,500.000 динара. Лов на бизоне се врши плански — свега 100 мужјака годишње иако их у канадским резерватима данас има око .18.000. У већем од два резервата настала је нова раса бизона укрштањем степског и шумског бизона.

»Велика тајна«

Завршено је снимање великог научно-историјског филма „Велика тајна“ по идеји Рејмона Картијеа и Жералда Калдерона. Први је посматрач света који бележи данашњицу, а други је режисер.

Пошто је напустио политику и социјалне проблеме којима се дотле бавио, Картије се примио 1955. године да расветли следећа питања: шта наука данас зна о свету у коме живимо? Шта зна о њеној прошлости, а шта о њеној будућности — и да све то стави на екран.

Приказати историју Земље која траје већ 3 милијарде година — за свега 90 минута, био је велики проблем и тежак посао. За израду овог филма били су консултовани најеминентнији научници као што су: Жан Ростан, Тазијеф, доктор Тевенар, Жак Дијамел и други. Филм је начињен уз помоћ свих ових научника који су вештим снимцима, цртежима и макетама успели да ухвате понеку врсту праисторијских и изумрлих животиња и појаву првог човека на Земљи. И тако је рођен први француски филм ове врсте који је бацио у засенак америчку продукцију научних филмова.

БИЛА ЈЕ НАЈБРЖА ЖЕНА СВЕТА

У Паризу је пре неколико дана у 85. години умрла Елен Дитрије, белгијска пионирка ваздухопловства. Она је била једна од првих жена-пилота на свету и њено име остаће увек везано за прве дане историје авијације. Године 1908. Елен Дитрије је у Иси-ле-Мулиноу извела свој први лет авионом, а 1911. добила је у Фиренци специјалну значку за брзину лета, „копа дел ре“ која је сем њој била додељена још свега четрнаесторици мушкараца.

Брава без кључа

У Њујорку је недавно приказана јавности нова брава која нема кључа. Уместо њега на брави се налазе пет дугмади коју треба притиснути одређеним редом да би се врата отворила.

WALT DISNEY 101 ДАЛМАТИНСКИ ПАС

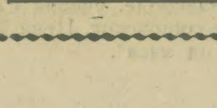

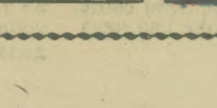

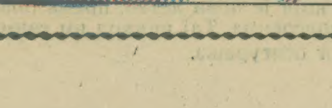

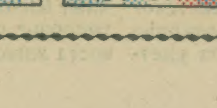

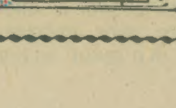

НАСТАВИЋЕ СЕ

НЕОБИЧНА ЗАПРЕГА

На Азорским острвима, 800 миља западно од Португалије која њима управља, често се може видети како овце вуку лака кола за пренос оруђа на фарме а понекад и за путнике.

БЕБА СА ЗВОНЦЕТОМ

Јапанске бебе неће више плачем давати на знање својим мајкама да су им пелене мокре. Њихов плач замениће ускоро звоњење. Наиме, у токијским трговинама појавила се нарочита навлака која се ставља преко пелена и у чијој се унутрашњости налази алармни уређај на батерију. Кад одојче покваси пелене, услед влаге између електрода алармног уређаја ствара се електрични ток и звоно упозорава мајку да бебу треба пресвући.

НАЈВЕЋА БУВЉА ПИЈАЦА НА СВЕТУ

МНОГИ ПОЗНАВАОЦИ УМЕТНИЧКИХ ДЕЛА И ТРГОВЦИ ДОЛАЗЕ У ПАРИЗ САМО ЗБОГ ЊЕГОВЕ БУВЉЕ ПИЈАЦЕ КОЈА ЈЕ И САДА НЕПРЕСУШНИ ИЗВОР РАЗНИХ ДРАГОЦЕНОСТИ И ВРЕДНОСТИ ФРАГОНАРОВА СЛИКА ПЛАЋЕНА 20 ФРАНАКА, ПЛАТНО БРОЈГЕЛА КУПЉЕНО ЗА 3 ХИЉАДЕ И ИСТОГ ДАНА ПРЕПРОДАТО ЗА 800.000 ФРАНАКА. БРОНЗАНИ ЗИДНИ САТ ИЗ ДОБА ЛУЈА XVI ТЕЖАК 25 КИЛОГРАМА БИО ЈЕ ОД ЧИСТОГ ЗЛАТА.

Од свих париских пијаца највећа је она на прилазима Клињанкура. Када се метроом дође до Сен Уена и затим упути према пијацама Бирон, Пол Бер и Вернезон, наиђе се на неуредне штандове и гомиле крпа раширених по простиркама на тротоару. Тај необични и живописни свет усред Париза у коме се говоре сви језици света и где се луксузни Кадилак и Ролс-Ројс укрштају са ознојеним и брбљивим италијанских трговцима и алжирским препродавцима, заузима читавих 20.000 квадратних метара. То је париска бувља пијаца на којој галаме антиквари, продавци старог оружја, ретког порцелана, скупоцених слика које се продају као безвредне ствари или кичеви као уметничка дела, ћилимџије, драгуљари и други трговци.

Париска бувља пијаца је стециште скитница, туриста из свих крајева света и најугледнијих људи из уметничког и јавног живота. Њу редовно похађају чувени глумци Мишел Симон и Морис Шевалије, сликар Пикасо, директори музеја и највећи сликарски експерти. У књизи муштерија код трговца старим намештајем М. Мишела налазе се аутограми госпође Рузвелт, Полете Годар, Ђине Лолобриђиде, Питера Таунсенда, Жерара Филипа, Лесли Карон, Ане Мањани, Орсона Велса, Лине Рено и Грете Гарбо.

На простору око Клињанкура откривене су и пронађене многе уметничке драгоцености које су вековима стајале по таванима а многе друге чекају да случајност повећа ризницу лепота и предмета од вредности.

Пре кратког времена једна продавачица старог намештаја пронашла је једну фотељу-бержеру у сасвим жалосном стању и платила је 6.000 франака. Већ истог дана препродала је за 60.000 франака а пошто је прошла кроз руке шест трговаца достигла је увече цену од 450.000 франака. Стручњаци су утврдили да је то у ствари аутентични предмет у стилу Луја XVI.

Бувља пијаца Париза прочула се после првог светског рата због неколико открића од огромног значаја за уметнички свет. Неки купац је ту за свега 20 франака добио Фрагонарову слику „Скинута кошуља“ која данас вреди више десетина милиона старих франака. Други су сасвим случајно на исти начин дошли до платна Шардена, Короа па чак и Рубенса. Нађена је једна Гојина слика и један акварел Манеов. Један старинар је препознао једну Сезанову слику али пошто јој није знао праву вредност продао је само за трећину њене стварне цене а ипак од тог новца успео да сагради најскупоценију париску гробницу у стилу старих египатских маузолеја.

Неки аматер који је знао да се Пикасо на својим платнима потписује са П. Руиз купио је недавно 11 његових слика по 100 франака комад! Један библиофил је пронашао комплетна дела Жила Ренара у 12 књига са оригиналним илустрацијама Тулуз Лотрека и купио их за 1800 а одмах их затим препродао за 275.000 франака. Пре месец дана трговац сликама Рожер Ален је код неког гвожђара купио неку већ потамнелу слику за 3.000 франака. Експертиза је показала да је то оригинално Бројгелово платно које вреди 800.000 франака.

Још веће изненађење чекало је купца у једној продавници икона. Ту је купио зидни сат у стилу Луја XVI верујући да је од бронзе. Пошто је код куће мало боље зачепркао по златастој али већ потамнелој површини замало се није онесвестио од изненађења. За свега неколико десетина хиљада франака он је дошао до 25 килограма чистог злата! На сличан начин је једна продавачица пре кратког времена купила пет тањира са ручним радом сликара Писароа, а један продавац оружја је дошао до два пиштоља који се помињу у историји јер их је Наполеон поклонио својим маршалима а до данас ни за један се није знало где су. Један тањир марсејске израде, купљен недавно на бувљој пијаци, препродат је за 900.000 франака.

Занат продаваца на бувљој пијаци је толико занимљив и пун неочекиваности да су многи познати Парижани напустили своје професије да би живот провели за неугледним тезгама. Међу њима се налазе бивши диригенти оркестра, оперски певачи, адвокати, снимањељи и други. Међу најугледнијим трговцима бувље пијаце истичу се књижевник Жан Марк Кампањ, писац Викенда и Сент-Уена, и глумац Жак Тарид.

Радозналост и интересовање посетилаца бувље пијаце нарочито побуђују филмски и позоришни глумци који редовно обилазе ово омиљено место и купују разне ситнице. Познато је да су многи глумци скупљачи извесних ствари. Тако Ана Мањани трага за предметима са опалом, Орсон Велс за саксонским оловним војницима, Грејс Кели за старим накитом, Мишел Симон за упадљивим цртежима, Милен Демонжо за седлима а Питер Таунсенд за сумпорним куглама.

Познато је исто тако да сваки народ има предмете ка којима је управљена његова пажња: Англосаксонци радо купују предмете од бронзе, димњаке, вазе за гробље и цуцле, Италијани се одушевљавају сточићима са седефским инкрустацијама, Швеђани лудују за копијама столица у стилу Луја XV, прављеним око 1900, а Немци су спремни да потроше последњи грош за оружје и оптичке справе и инструменте.

Постоји мода и за робу која се продаје у старинарницама. Некада је публика просто грабила енглески намештај а данас је у моди онај у стилу Луја Филипа, Карла X и Наполеона III.

ДВА МУЗИЧАРА

Виртуоз на виолини Синкоп Виолиновски шетао се по Њујорку, кад му у 56. улици запараше уши нескладни тонови виолине, који су допирали кроз отворен прозор другог спрата једне куће на углу. Уметник уздахну и хтеде да пође, али му поглед паде на таблицу код улазних врата: „Настава виолине свакодневно по договору. Маестро Ровинакорде. Цена 1 долар од часа“.

Иако му је у уху готово запиштало од нескладних звукова, причекао је да чује да ли ће и како маестро Ровинакорде исправити ученика на оном погрешно одсвираном месту из Бетовеновог виолинског концерта. И није бадава чекао, убрзо је засвирала друга рука — приметно боље, али ипак са грешкама.

Виолиновски је погледао на сат. Имао је још неколико минута времена и он се попе на други спрат, зазвони и када му маестро лично отвори врата, узе му без оклевања инструмент из руке и поче сам да свира оно место из Бетовеновог концерта, упозоравајући га на два-три места како то треба да звучи. Маестро, који одмах препознаде виртуоза иако није знао како је он доспео до њега, просто је обамро од страхопоштовања и захвалности, а Виолиновски, веома дирнут тиме остао је још пола часа упућујући добронамерног, али другоразредног „маестра“, како да се даље усавршава.

Са осећањем да је извршио добро дело Виолиновски журно оде испраћен све до улице речима захвалности на италијанском и енглеском језику — американизираног „маестра“.

Прошли су месеци док је Виолиновски опет дошао у Њујорк и још много више док га је случај опет довео у 56. улицу. Баш пре него што је стигао до оне куће на углу, сетио се оног случаја, ослушнуо и стварно чуо опет свирање — настава се и даље обављала. Додуше, био је други комад, али маестро је очигледно био исти. Виолиновски је имао изванредно памћење и на своју жалост, распознао је сличне грешке на које је раније упозорио младог учитеља виолине. Овај се, значи, није држао његових савета иако се онда правио тако захвалан.

Синкоп Виолиновски је хтео да пође даље. Али примети да је заборавио име овог учитеља па приђе и погледа на улазна врата. Ту се уместо мале таблице кочоперила велика на којој је писало: „Настава виолине само за напредне ученике. Маестро Карло Ровинакорде, ученик Синкопа Виолиновског. Цена 3,50 долара од часа“.

КАСНО...

На кориди у Гранади пре кратког времена, тешко је настрадао чувени шпански борац с младим биковима звани „Ел Кордобес“. Два дана после операције којом му је спасен живот, он је у болници изјавио:

— Да сам имао прилике да научим да читам и пишем никад не бих постао тореро. Овако, као неписмен био сам принуђен да изаберем овај позив да бих могао да издржавам породицу, иако сваки пут стављам живот на коцку.

ПОСЛОВНИ ЉУДИ

Седморица америчких астронаута који су истовремено припремани за лет у васиону склопили су уговор да заједнички уновче искуства и утиске приликом путовања у васиону давањем чланака и интервјуа штампи. И тако сад Алан Шепард који је први летео, према обавези, дели своје хонораре са друговима. Тај приход им свима дође као нека врста животног осигурања.

ПРЕВЕЈАНА ЛЕНШТИНА

Кинеска народна прича

Једна лењштина ухвати замком две кокошке-морке и рече својој мајци:

— Сада сам богат човек!

— Како? — зачуди се мајка.

Лењштина даде мајци једну морку и рече:

— Ову морку ми донеси данас поподне на пијацу у варош.

— Послушаћу те — рече мајка.

И лењштина оде у варош. Једну је морку понео сам на пијацу. Када поред њега прође један мадагу из области Хоса, лењштина му рече:

— Ово је скупоцена кокош, ти је не би могао платити.

— То је обична морка, зашто не бих могао? — зачуди се мадагу.

— Њена цена је 400.000 кауриjа — рече лењштина.

— Зашто је тако скупа? — зачуди се мадагу.

— Она може за три дана да оде у Хозе и да се врати, да ти однесе и донесе вести од твоје породице.

— Ако то може ја ћу је купити, али ми прво то докажи.

— Добро. Ево, шаљем морку мојој мајци која је на имању ван вароши, са поруком да одмах дође — рече лењштина и пусти морку која одлете у неко жбуње.

После кратког времена дође мајка лењштине на пијацу.

У рукама је држала ону другу морку коју јој је син рекао да понесе.

— Види! Ево иде моја мајка — рече лењштина — морка ју је већ дозвала.

— Ниси ме слагао — рече мадагу и купи морку за скупе паре.

Сутрадан посла мадагу морку у своје место Пано са поруком рођацима да донесу робу на пијацу. Морка полете и нестаде у жбуњу. И никад се више не врати. Мадагу је чекао седам дана, а кад се морка и тог целог дана не врати, он узе штапину и пође да ленчугу избије.

За то време ленчуга је већ купио коња. Завезао га за дрво и око њега набацао каури-шкољке. Људи се окупили и гледали: овај коњ не избацује ђубре, него шкољке!

Мадагу заборави на морку и запита ленчугу:

— Колико цениш овог коња?

— Даћу ти га за 3 милиона каурија.

— Купићу га! — узвикну мадагу. Посла неког кући по новац и плати коња. Кад је одмакао, лењштина га позва натраг и рече:

— Заборавио си да упиташ чиме ћеш да храниш коња да би ти давао каури-шкољке.

— Стварно... — збуни се мадагу.

— Кад хоћеш да ти даје каури-шкољке мораш га нахранити пепелом помешаним са кором мадачи-дрвета.

Кад је мадагу стигао кући нахрани коња том смешом али још исте вечери коњ угину.

Мадагу зграби велику батину, прикупи рођаке и сви потрчаше да бију лењштину и да му отму мадагуов новац.

Лењштина је дотле ископао у зиду бунара велику рупу и ту се склонио, али је понео неколико земљаних ћупова. Мајци је рекао:

— Седи уз бунар и плачи. Ако те неко упита за мене кажи да сам отишао на небо да са Соком (богом) пречистим неке рачуне.

Мадагу, кад стиже, сав бесан приђе мајци која је горко плакала и запита:

— Где је твој син?

— Отишао је Сокоу и прави лом на небу. Ето слушај, чује се и овде.

Лењштина је у рупи разбијао ћупове да је све трештало. Кад су чули ломљаву мадагу и његови људи се уплашише, заборавише на коња и побегоше колико их ноге носе.

ФИЛОЗОФ И ПЕВАЦ

— народна прича из Судана —

Један човек је послао сина да се школује на универзитету. Кад се син вратио кући, отац приреди свечани ручак, наточи сину вино и запита:

— Шта си учио на високој школи, мој сине?

— Филозофију, мој оче — одврати син.

— А чему служи та твоја филозофија?

— Ох, много чему! Ето, узми на пример овог печеног певца. За вас обичне људе, незналице, то је обичан, како ми кажемо: конкретни певац. За филозофа, међутим, постоје два певца: један конкретни и један апстрактни.

— Нисам знао да је филозофија тако корисна — рече отац. Дакле, ја ћу се задовољити да поједем конкретног певца, а теби препуштам апстрактног.

НАЈСТАРИЈА

О најстаријој партији шаха одиграној на свету, постоји запис — један рукопис у универзитетској библиотеци у Гетингену. У ствари, то је један латински кодекс на пергаменту, од 33 осмине табака и потиче са краја 15. века. Рукопис је на француском језику и претпоставља се да је са лотарингијског двора у Нансију. На француско порекло указују пре свега називи шаховских фигура убележени у дијаграме. Краљ је означен као „R“ (roi), дама „Da“, топ са „Ro“ (у средњем веку „rochus“ или „roch“), лауфер са „fo“ (fol), коњ са „ch“ (chevalier) а пион са „p“ (pion).

У тексту једне партије лауфер се назива „Alphinus“, коњ „eques“ или „miles“ а дама „regina“.

Рукопис је у давна времена доспео у Чешку као својина неког доктора Бернера из Волфенбитла, који је вероватно студирао у Гетингену и поклонио документ тамошњој универзитетској библиотеци 16. септембра 1752. године. Документ је управо упутство за неког кнеза, но података о његовом имену и његовој земљи нема. Рукопис је подељен на 12 партија, тј. почетака партија, од којих је осма прибележена до 33 потеза; и на 100 задатака који су представљени дијаграмима.

Гетингенска збирка је нарочито значајна јер је то први писани документ о модерној игри шаху на коме су први пут приказане читаве партије. На првој страни рукописа налазе се као украс вињете са јагодама на златној позадини. На средини доњег руба остављено је место да се стави грб. Почетно слово понеке речи украшено је ружом са два зелена листа, а у тексту се налазе 42 црвена и плава позлаћена иницијала. Рукопис, необично налик на курзивна слова, разговетан је и има само мало скраћеница.

„ЧУДО ТЕХНИКЕ“

ПОД СМЕДЕРЕВОМ

Уочи првог светског рата немачка техника постигла је два веома запажена резултата, која су и неки научници називали „чудо технике“: „Париски топ“, односно „Колосус“ и мерзер „Дебела Берта“.

Читаоци „Политикиног забавника“ имали су већ прилике да се поближе упознају са првим од тих „чуда технике“, али мање са другим — „Дебелим Бертама“, иако су их Немци употребили и у нашој земљи.

То оруђе је било конструисано за специјалне сврхе: за разарање најјачих и највећих бетонских утврђења, на граници Француске и Белгије. Браниоци француских и белгијских утврђења код Мононвилера, Дуомона, Лијежа, Намира, Анверса, а нарочито код Вердена — запамтили су добро то оруђе „које и гвожђе жеже...“.

Немачка војска није починјала ни једну офанзиву већих размера против јако утврђених рејона, а да јој пут није крчила бар једна батерија тешких мерзера — „Дебелих Берта“. Тако их је приликом бомбардовања Вердена учествовало десет и хроничар је записао да ће их „Верден запамтити док људи трају...“

Ма колико то данас изгледало мало вероватно, постаће јасније ако се изнесу неки основни технички подаци тог заиста чудноватог оруђа: калибар мерзера (пречник цеви) „Дебеле Берте“ био је 420 милиметара, а „Париски топ“ имао је тачно двоструко „ужу“ цев.

Дужина цеви је достизала седам метара, што је за ту врсту оруђа — рекорд у историји ратова. Тежина целог оруђа, спремног за дејство, била је 150.000 кг! Граната му је — са експлозивним пуњењем — била тежа од једне тоне. Сваки метак стајао је преко три хиљаде немачких марака. Транспортован је, најчешће, специјалним возом, састављеним од десет вагона од око 25 тона носивости.

Немци су били изградили 13 таквих оруђа — 8 названих модел Гама за транспорт железницом и 5 за транспорт друмовима, такозвани модел М.

Када је немачки генерал Макензен, 1915. године, добио задатак да нападне Србију и да је покори, он је, кажу — пристао на то само под условом ако му се са фронта у Француској пошаље једна батерија „Дебелих Берта“. Свој захтев је и шире образложио: „Главни удар ћу нанети на правцу Смедеревске тврђаве. Српски војници искористиће ту тврђаву, као заклон за топове и митраљезе...“

Генералов услов је био одмах испуњен. Батерија тешких мерзера — две „Дебеле Берте“, под командом поручника Солфа, стигла је железницом из северне Француске, преко Немачке, Аустрије и Мађарске у Банат и зауставила се на Дунаву код Ковина. Главна осматрачница је била постављена у врбаку, на левој обали Дунава, а помоћна на Смедеревској ади. Главни циљ батерије био је Смедеревски град. Уништењем древне тврђаве, немачки војници, уз помоћ јуришних чамаца, створили би отворена „врата“ — кроз која би продрли у унутрашњост града а онда и у дубину земље.

Осмог октобра по подне батерија је почела да дејствује. О резултату тога писао је после завршетка рата и сам командир те батерије поручник Солф у књизи „Две године рата једне батерије од 42 см“: „Ја сам гађао град. Бацао сам зрно по зрно, али жељени резултат нисам могао да постигнем. Старе зидине биле су невероватно отпорне. Иако су после сваког удара летели у ваздух прашина и камење, ипак су кула и зидине и даље стајали. Једна кула је двапут била погођена, али се само мало нагнула. Тврђава је почела да ми импонује...“

Повремено он је преносио ватру и на само Смедерево, као и на околне положаје које су држали српски војници првог позива Шумадијске дивизије. Тако је, једно зрно „Дебеле Берте“ пало пред општинску зграду у Смедереву, друго погодило ондашњу гимназију, треће — цркву, четврто — окружну зграду...

Све је то, наравно, изазвало панику код народа. Али не и код војника. Ево шта о томе пише, у свом дневнику командир градске опсадне батерије, која је била придодата одбрани Смедерева: „Морал код војника добар. У почетку узрујани, јер до тада никад нису били изложени ватри топова 210, 305 и 420 милиметара. Али су се доцније, навикли, нарочито кад су увидели да од масе избачених граната немамо никаквих губитака. Рањен је само један коњ у комори...“

Немачки поручник и његове „Берте“ нису испунили очекивања: нису поколебали морал српске војске, која је, упркос „чуду технике“ и даље давала жилав отпор, бранећи своју земљу.

Батерија „Дебелих Берта“ вратила се поново железницом, на фронт код Вердена.

Од овог бомбардовања пре четрдесет и шест година, остали су многи ожиљци на Смедеревском граду. Као успомена на још један отпор народа „чуду технике“ град је остао сачуван. Његове куле огледаће се још вековима у валовима Дунава.

АТРАКЦИЈЕ

Пре неки дан је у Бордоу отворен 40. Међународни сајам који је својом привлачношћу превазишао све до сада приређиване сајмове технике. Једна велика хала посвећена је искључиво радио-телевизији, а у другој по жељи и команди посетилаца макете телекомандованих бродова могу да плове по једном огромном базену од 100 квадратних метара.

Од јутра па све до затварања, старији не могу да дођу на ред од млађих. Деца и нешто одраслија омладина сада, у време школског распуста, не напушта ову забавну халу где може, потпуно бесплатно, да са свог седишта управља бродовима и да их „шета“ по „пучини“ — повећавајући им или смањујући брзину маневришући за пристајање.

Приказано је преко педесет врста минијатурних бродова: од рибарских моторних бродова, преко реморкера и танкера до путничких и транспортних.

Особиту забаву представља и за старије и за младе „упловљавање“ бродова у пристаништа која су изграђена по свим правилима: са кејовима, доковима, дизалицама.

У другом делу простране хале такође је веома живо — публика већином најмлађа, сатима се не разилази јер је ту џиновска макета њујоршког пристаништа коју су Американци израдили специјално за ову прилику. У овој највећој луци света, смањеној за овај сајам на 180 метара, најважније је то што се — опет по жељи публике — могу ставити у покрет разни погони: дизалице, мостови и друго.

БЕЗ ТАКМАЦА

Економ официрске менаже у касарни у Фисбурију, у Јужној Енглеској, 32-огодишњи подофицир Антони Бјук, прави је мајстор у плетењу. На прошлогодишњој изложби коју је приредило женско армијско помоћно особље, пуловери и друге плетене ствари које је израдио Антони Бјук однели су прву награду. За овогодишњу изложбу он већ плете пуловере, па и целе костиме, по наруџбини жена других војника.

☆

ТАЧНО МАТЕМАТИЧКИ

Алберт Ајнштајн се на предавањима увек тачно и прецизно изражавао. Неки студент му једном приликом постави овакво питање:

— Господине професоре, молим вас кажите нам шта је у ствари тачка?

Отац теорије релативитета не размишљајући дуго даде ову дефиницију:

— Једна тачка је — гледано математички — један угао коме су истргнута оба крака.

☆

ЗБОГ НОВЦА — БЕДА

Роберт Босуен, из Лонг Бича у Калифорнији. тек сада је увидео како трка за зарадом може да донесе беду. Натоварио је себи на врат невољу кад је склопио уговор са Комисијом за атомску енергију — да односи радиоактивни отпад. Власти га сада гоне да 3,5 тоне овог отпада који је сместио у свом врту некуд склони, али му забрањују да га баци у море чак ни 250 км од обале, а полиција, опет, не дозвољава да га растури по друмовима, јер би се грађани побунили.

Његова невоља се још повећала јер га комисија за атомску енергију позива да према уговору сместа однесе још пет тона радиоактивног отпада.

☆

ДОСКОЧИЛИ ИМ

Кад се неко дете бициклиста у данском граду Рибе огреши о саобраћајне прописе, мора да се јави полицијској станици и отпева песму од десет дугачких строфа „Десет заповести о вожењу бицикла“. Откако је ова мера заведена још ниједан мали возач није се огрешио о саобраћајне прописе.

ХВАТАЊЕ ЈЕЛЕНА ЛАСОМ

Јелен има јако развијен њух и једино се може ловити на великом одстојању. Да би се јелен уловио жив потребно је велико стрпљење. Неки трапери, да би обогатили збирку зоолошког врта у Колумбији, чекају јелене на појилу и бацају им ласо на врат. Јелен се очајнички брани као што се види на слици.

ВЕЧЕРА У ДВА ДЕЛА

Вечеру у два дела увео је нови закупац чувеног боемског ресторана „Кафе роајал“ у Лондону. У први део менија спада: супа, или предјело и главно јело. После тога гост може да оде куд хоће — најближе позориште или биоскоп а да у ресторану остави и пакете да их не би вукао са собом. Његов сто остаје резервисан целе вечери. Кад се врати добија остатак — десер и сир. Вечеру може да уплати при куповини позоришне улазнице.

☆

ЗБОГ СВИЊА

На улазу у једно место у Арденима аутомобилисти наилазе на таблу са овим текстом:

„Живини, свињама и другим животињама у нашем селу забрањено је да излазе на улицу, али председник општине ипак моли господу аутомобилисте да пазе ако би им нека животиња случајно претрчала пут. Господа возачи довољно су интелигентни и знају да животиње не схватају шта им је забрањено. Осим тога не треба ближњем чинити зло. Најлепша хвала. Председник општине.“

☆

РЕКОРДЕР У КАЗНАМА

Због погрешног паркирања трговац Амброз Опелбом из Сиднеја у Аустралији платио је преко 450.000 динара глобе само за неколико последњих година. Уверен да је овим постигао светски рекорд у плаћању казни одлучио је да одсад — иде пешице.

☆

„ПРИЈАТЕЉИ КЊИЖЕВНОСТИ“

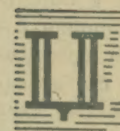
Сваки од пет енглеских писаца којима је недавно свечано предато одликовање има преко 80 година. Један од њих, дворски песник Џон Месфилд, кад је чуо да одсад испред свог имена може да стави „Пријатељ књижевности“ изјавио је да је ипак сад сувише доцкан да штампа нове посетнице.

☆

ПРЕМА ВРСТИ...

Издатке око уништавања термита, Американци могу да одбију од порезе за кућу али само — ако су у питању „брзи термити“ који би зграду упропастили за две године. Борба са „спорим термитима“ којима је за разарање потребно пет или више година иде на рачун власника зграде.

»СПРЕМНА« ЗА ЛЕТ НА ВЕНЕРУ

Џери Коб, која има 7.500 часова летења за 12 година и за коју није представљало ништа да небројено пута прелети Атлантски океан и Пацифик жели да као астронауткиња одлети на Венеру.

— Ја нисам само спремна да летим већ сам за то и способна... — казала је ова плавокоса жена на једној конференцији за испитивање космоса у Тулси, у САД. Била би то заиста права сензација да жена одлети прва на неку планету, а постоји већ мишљење да смо ми подесније од мушкараца за такав лет. Тест доктора Ловеласа који је испитивао Шепарда пре његовог лета — иде у прилог овом мишљењу. Морам да кажем да је испитивањем утврђено да имам све и психолошке и физичке услове за један такав подвиг.

Предложена је за саветодавног члана Завода за испитивање ваздушног простора и са осталих дванаест авијатичарки Америке примљена за астронауткињу. Одавно је постала одличан авијатичар и носилац три рекорда. Кћи је авијатичарског капетана-ловца у прошлом рату. Џери је још у деветој години почела да лети са својим оцем а већ са дванаест прихватила управљач авиона у руке. У 17. години добила је диплому пилота за цивилни ваздушни саобраћај. Све ово јој дозвољава да се кандидује као прва жена која треба да полети у васиону.

Још као девојчица радила је на једном аеродрому као помоћни радник, да би могла да плати школарину за курсеве летења. Одмах по положеном испиту постала је контролни пилот једног друштва у Оклахоми и пилотирала авионима за запрашивање плантажа памука. То је тежак посао за пилота јер мора да лети на два-три метра изнад земље.

Небројено пута је летела преко џунгли и амазонских покрајина и већ 1957. постигла рекорде у висинском и даљинском лету, поред оног у брзини.

За рачун једне фабрике авиона, да би рекламирала неки њен спортски апарат превальивала је ваздушне путеве Њујорк — Париз — Лондон — Минхен — Цирих —Сиднеј — Мелбурн и Токио.

Ови летови су занимљиви, али она их је већ сита и постали су јој досадни. Зато већ увелико мисли на нешто ново — на ракету.

Кад је у једном стручном авијатичарском часопису прочитала да доктор Ловелас позива жене да се пријаве за тестирање — за лет у васиону, она се без двоумљења пријавила. И одмах је била примљена.

— Ја се борим да жена постане равноправна са мушкарцима. Совјети не праве разлику између полова. Познато ми је да имају и једну групу жена астронаута. Изабрали су Монголке пошто су оне мале и врло покретљиве. И имају право јер тежина игра велику улогу у овим летовима. Да ли шаљемо у свемир 40 килограма колико су лаке жене, — или 80 кг с колико морамо рачунати код људи, није мала разлика. Јер, један килограм стаје 100.000 долара. То је, значи, 4,000.000 долара разлике. Поред тога женама треба и мање хране, па чак и мање места што такође игра важну улогу у ракетној кабини. Познато је већ да жене боље подносе самоћу, досаду и изолованост и боље издржавају зрачења и стартни удар. За неколико недеља биће тестирана још једна група жена у ваздушној бази и, ако буде повољан исход мислим да је за жене лет у васиону осигуран.

— Џери Коб је тестирана на исти начин као и Шепард. С њом смо радили пуне три недеље и прошла је кроз свих 75 тестова. Просто је ненадмашна — каже доктор Ловелас.

Поред летења Џери Коб воли коње, а фудбал је играла док је била ученица. Занима је такође и кухиња. Интересује се за технику али воли и књижевност.

Мајка Џери Коб није одушевљена намерама своје кћери; она сасвим старомодно гледа на њене жеље а своје не крије:

— Одувек сам била против летења и моја је једина утеха што Џери сада често одлази у Париз. Можда ће јој то помоћи да увиди како има и других ствари сем ракета. А моја је највећа да се она vла.

*

Доктор Ловелас, стручњак за утврђивање способности човека за лет у свемир, који је утврдио и способност Шепарда, тврди да је Џери Коб идеална астронауткиња (горе) Џери Коб у пробној кабини за апаратом. (доле)

*

Колумбово путовање

13

Били су готово месец дана на пучини када се са главног јарбола проломио узвик: „Копно"! И Колумбу и осталим морнарима се учинило да га виде. Међутим, ускоро се испоставило да је то само облак. Посада се опет побунила стављајући Колумбу ултиматум: ако у року од три дана не наиђу на копно, сами ће окренути брод натраг.

14

Касно увече, 11. октобра 1492, тачно када је истицао ултиматум, копно је заиста опажено. Следећег јутра се Колумбо са маленом групом људи искрцао и прогласио земљу Шпанском, под именом Сан Салвадор. Уверен да је то део Индије он је урођенике назвао Индијанцима. Тај део света још се и данас због тога зове Западна Индија.

15

Колумбово откриће, иако није било оно што је он очекивао кад је угледао копно, представљало је још више — једно од највећих и најважнијих путовања која је човек икада остварио. Захваљујући само његовој упорности откривена су нова пространства — Северна и Јужна Америка — за насељавање људи, обраду земљишта и индустрију. (Крај)

ПРВО „СЕЛО АЛБЕРТА ШВАЈЦЕРА"

У месту Понат, у Дордоњи у Француској, завршена је изградња „села Алберта Швајцера" научника-лекара и великог хуманисте, који је читав свој живот посветио науци и просвећивању домородаца изгубљених по џунглама, лечећи их и негујући их.

Ово село подигли су и дали му име истраживача Швајцера, брачни пар докторка Грит Бартелеми Ван дер Крик, шеф болнице у Ламбаренеу и њен супруг Гиј Бартелеми. Ускоро ће се већ видети да ли је ово њихово људско дело испунило своју намену, сажету у неколико речи: „да пружи уточиште свима који долазе са свих хоризоната беде", а пре свега напуштеној деци.

Село под именом доктора Швајцера успели су да начине од једне напуштене општине. Ту желе да прикупе луталице и бескућнике, изоловане и изгубљене, који ће ту наћи свој нови дом и могућност да се посвете позиву достојном човека.

Већ дуги низ година у рушевинама, ова села и засеоци напуштене општине у Дордоњи, данас су лепо уређена насеља са шумарцима, речицом, чак и са школом. Поред оснивача тамо ће живети бар за прво време још и један архитекта, један агроном и једна болничарка.

Центар насеља је један мали замак са двадесетак соба, где ће бити смештена напуштена деца.

Разуме се да се у „селу Алберта Швајцера" има још веома много да уради. Пре свега треба поправити читав низ кућица, затим путеве и путељке, инсталирати једну штампарију у којој ће многи наћи запослење, увести свуда електрично осветљење. „освежити" још 25 хектара земље, засадити винограде и много још шта друго.

Када су оснивачи, брачни пар Бартелеми, преко новина замолили грађане Француске за прилоге у рубљу, оделу, обући, ћебади и постељини, почели су са свих страна да пристижу дарови. Један дародавац је чак понудио своје велико имање у Вилневу — да се тамо сагради ново, исто такво насеље. Доцније су се јавили и неки Американци са захтевом да оснују у Француској и треће село доктора Швајцера.

НАЈБОЉА СКИ-ВОЗАЧИЦА НА СВЕТУ

Швајцаркиња Марина Дорија је најбоља ски-возачица на води.

Кад се говори о скијању на води, увек се мисли на Флориду као колевку и центар овог спорта. Међутим. Американци су га пренели из Европе. Творац првих скија за воду је бечки учитељ Најместник, а он је и први возач водених скија које, наравно, нису имале баш данашњи облик. Назвао их је хидро-скије а почео их употребљавати 1931. године. Касније је дошао на идеју да се скије вежу за моторни чамац и тиме је одушевио Американце који су овај спорт одмах прихватили.

Шекспир из електронске машине

За време недавног конгреса за акустику одржаном у САД, учесницима је приказан један робот у који се ставе избушени картони, рецимо, са текстом неког Шекспировог комада, а робот рецитује стихове. Разлика између ове направе и грамофона је у томе што је на плочи снимљен глас који се репродукује, док су на картону избушени знаци који представљају речи а робот их изговара. Кажу да су неки истакнути глумци били изненађени добром интерпретацијом појединих места у Шекспировим комадима.

СТАРИ НАЧИН ЈЕ ИПАК ЈЕВТИНИЈИ

На универзитету у Упсали, шведски научници су успели да бомбардују нуклеарним честицама олово и добију ситне грудвице злата. Само, трошкови око производње овог злата далеко су већи од његове стварне вредности. Према томе за рударе у рудницима злата још нема опасности од незапослености.

МУЗЕЈ ЧАРАПА У МИЛАНУ

Дама с камелијама — Алфонсина Деплеси како се стварао звала — носила је чарапе од трикоа с најфинијом шупљиком. Луј XVI најрадије је носио дугачке чарапе сашивене од праве дивокозине коже, док је Грета Гарбо у време кад је била на врхунцу своје каријере највише волела љубичасте флор чарапе. Ђурађ Кастриота Скендербег, борац против Турака за ослобођење Албаније у 15. веку, носио је кратке од сукна шивене чарапе које подсећају на обојке.

Све ове чарапе, а и многе друге, могу се видети данас у „музео деле калце" — музеју чарапа — у Милану.

Оснивач овог музеја, смештеног у једном уском дућанчету, маштао је некад да постане писац. Али, то занимање није му доносило ни толико да би могао да живи и зато је постао — произвођач чарапа. Било је то пре четрдесетак година. Али, како Пиладе Франчески сам каже, у његовим грудима стално су присутне две душе. Једна жуди за обезбеђеним животом, а друга остаје верна идеалима из младости.

Дон Пиладе се одлучио за златну средину. Фабриковао је чарапе и новцем који је зарадио основао је музеј чарапа. Међу трговцима старина и на распродајама у многим европским великим градовима овај седокоси човек с моноклом добро је познат као и његово непрекидно трагање за чарапама славних личности.

До „славних чарапа" није увек лако доћи чак и кад се зна где и код кога се налазе. Тако су, на пример, наследници некад чувене европске певачице Хенријете Зонтаг, тражили поред новца, и нарочиту гарантију „да се са чарапама наше славне тетке неће вршити никаква злоупотреба".

Оснивачу и сопственику музеја нарочито је прирастао за срце један пар чарапа Франца Шуберта. За њих је везана и једна анегдота:

Сликар Швинд покушао је једном да натера Франца Шуберта да пође у шетњу сматрајући да ће тако разведрити композитора који се данима налазио у неком црном расположењу.

—Не знам да ли ћу моћи да пођем с тобом. Ма колико копао по својим орманима и фиокама не могу да нађем ни један једини пар целих чарапа. Изгледа да у Бечу производе само чарапе с рупама — бранио се Шуберт.

И те Шубертове чарапе које се налазе у музеју заиста имају на себи — неколико подеротина.

Венецијански луждеви носили су — можда као контраст благим бојама њихових лагуна — дречаве наранџасте чарапе проткане златом.

Чувена шпијунка Мата Хари носила је чарапе свих боја али су све оне имале по себи шаре које подсећају на змије.

У миланском музеју чувају се и плавичасте чарапе Тулуз-Лотрекове пријатељице и модела „Ла Гули" које је имала на себи кад му је позирала. Ту су и чарапе у боји коже чувене играчице Исидоре Данкан које су рађене по мери и имају, као рукавице, „прсте". Наиме, у њима је она играла стварајући код публике утисак да је босонога.

У засебној витрини лежи само једна чарапа. Она је некад припадала великој глумици Сари Бернар, само не кад је била слављена, већ пошто јој је, у 70. години, била ампутирана једна нога.

Да поменемо још и грубо плетене, сељачке вунене чарапе италијанске књижевнице и једне од првих жена-новинара, Матилде Серао.

— Шта бих ја с тим прозрачним чарапама које се одмах поцепају? У нашем позиву човек мора стално да је на ногама — одговорила је једном Матилда Серао својим пријатељима који су јој замерили што се не одева према захтевима моде.

НИЈЕ ЗА ПТИЦЕ

Сламни кров на кућици у којој је живела жена Виљема Шекспира прекривен је декроном. Циљ је да се сачува кров од птица које сваког пролеће односе сламке за прављење својих гнезда. Мало по мало и — историјска кућица би остала без крова.

ЛАНЧАНА РЕАКЦИЈА

Један црни мачак изазвао је у енглеском граду Ротерхему прави хаос. Наиме, мачак је покушао да се провуче кроз ограду од бодљикаве жице која се налазила око једног трансформатора и том приликом је нагазио на један пол и погинуо од струје. У истом тренутку:

— експлодирала је једна турбина у једној фабрици за прераду челика,
— у једној згради срушили су се зидови,
— три човека била су рањена,
— у 75 одсто кућа у граду нестало је струје,
— угасили су се сви семафори,
— сви тролејбуси стали су на улицама,
— пећи за топљење челика које се загревају електричним путем престале су да раде због чега је пропало стотине тона челика,
— читава водоводна мрежа у граду је отказала.

ЗАЧУДИЛИ СЕ...

Холандски 351-тонски брод „Карибиа", укотвљен у луци Дорсет, освануо је једног дана сав у лепршавим заставама. Није се знало зашто је овако окићен: да ли због неког празника или у очекивању неког високог госта. Тајну је одао један морнар са брода:

— Заставе су опране и извешане да се суше.

БОЛЕСТ ИНТЕЛИГЕНТНИХ

Дуго се мислило да костобоља настаје код оних људи који су у току живота били неумерени у јелу, нарочито меса и зачина. Међутим, иако месо и зачини погоршавају костобољу, дошло се до закључка да од ње оболевају и вегетаријанци. У последње време, после систематског испитивања лекари су установили две ствари: од костобоље најпре пате они који у крви имају већу количину мокраћне киселине, а такав састав крви имају далеко чешће интелигентни људи него други. Ако је то тачно, онда би се објаснило зашто је много великих мислилаца, књижевника и државника патило од ове несносне болести.

ДОБАР ОДГОВОР

Радјард Киплинг, писац ушао је једном у неку књижару да купи књигу.

— Да ли је ова интересантна? — запита продавца показујући једну.

— Не знам, нисам је прочитао, — одговори књижар.

— Како, продајете књиге а не читате их.

— Кад бих био апотекар, да ли бисте и онда од мене тражили да пробам све лекове које продајем?

БОЈА ВАШИХ ОЧИЈУ

За биологе постоје само две боје очију: плава и кестењаста. Сви други прелази произилазе од мешавине и односа ове две врсте пигмента. Више има „црних", односно кестењастих очију, него плавих, сивих и зелених.

Енглески лекар доктор Неј Клајд иде још даље. Он тврди да две боје пигмента означавају два основна и супротна типа људи. Људи са кестењастим очима одликују се енергијом и код њих преовлађује разум, док се људи са плавим очима одликују осећајношћу, мада, наравно постоје и изузеци. Мислиоци, шефови држава и научници претежно имају тамну боју очију, док је светла боја карактеристична за уметнике.

КАКАВ ЖАР

Карло Силистри, писац басни познат под именом Трилус био је позван на вечеру код неких старих аристократа. Служећи се шпагетама у парадајз сосу, он направи велику мрљу на белом пластрону своје кошуље.

После вечере гости га замолише да им исприча неку басну. Занет причањем он заборави на мрљу коју је дотад скривао руком.

— Какав жар у вашим баснама; чак су и обојене! — примети домаћица.

— Басне никад нису довољно обојене — одговори писац — али су ваши шпагети били и превише.

ВАКЦИНА ПРОТИВ МАЛИХ БОГИЊА

Доктор Џон Ендерс са Харвардског универзитета начинио је нову вакцину против малих богиња којом се стиче доживотни имунитет. До сада је њоме вакцинисано 4.000 деце и упркос намерном излагању инфекцији ниједно није оболело. У контролној групи 70% невакцинисане деце је оболело од богиња.

Бендерс је већ познат по радовима на одгајању вируса полиомиелита који су омогућили добијање Салкове вакцине.

Које је дело пре израђено?

ГОТОВО У ПРВИМ ВРЕМЕНИМА СВОГА ПОСТОЈАЊА ЧОВЕК ЈЕ ОСЕТИО ЖЕЉУ ДА СЕ „УМЕТНИЧКИ" ИЗРАЗИ. БИО ЈЕ ТО ДУГ И НАПОРАН ПУТ НА КОМЕ СЕ ПОЈАВИЛА И РАЗВИЛА УМЕТНОСТ, ТОЈЕСТ ОНА СПОСОБНОСТ ЧОВЕКА ДА ЕСТЕТСКИ ИЗРАЗИ ИЛИ УОБЛИЧИ МИСЛИ И ОСЕЋАЊА НА РАЗНЕ НАЧИНЕ: ПОМОЋУ ГОВОРНЕ ИЛИ ПИСАНЕ РЕЧИ, ПОМОЋУ ИНСТРУМЕНАТА ИЛИ ЉУДСКОГ ГЛАСА, ЗАТИМ БОЈЕ, ЛИНИЈЕ ПЛАСТИЧНОГ ОБЛИКА, КОНСТРУКЦИЈЕ, ПОКРЕТА И ЈОШ МНОГИМ ДРУГИМ НАЧИНИМА.

ИЗ ТОГА СВЕГА РАЗВИЛА СЕ УМЕТНОСТ У ШИРЕМ СМИСЛУ У КОЈУ СЕ УБРАЈА ТАКОЗВАНА „ЛЕПА КЊИЖЕВНОСТ" (ПОЕЗИЈА, ПРИПОВЕТКА, РОМАН И ДРАМА) ЗАТИМ МУЗИКА, БАЛЕТ, ГЛУМА И ДРУГО.

АЛИ, ОБИЧНО СЕ ПОД РЕЧЈУ УМЕТНОСТ РАЗУМЕ СЛИКАРСТВО, ВАЈАРСТВО, ГРАВИРА И АРХИТЕКТУРА. УМЕТНОСТ СЕ ДЕЛИ НА РЕПРОДУКТИВНУ (СВИРАЊЕ НА ИНСТРУМЕНТУ, РЕЦИТОВАЊЕ, ГЛУМЉЕЊЕ) И ПРИМЕЊЕНУ (УМЕТНИЧКИ ИЗВЕДЕНО ЗАНАТСТВО).

УМЕТНИЧКО ДЕЛО НИЈЕ САМО ЛИЧНА НЕГО И ДРУШТВЕНА ПОЈАВА, АЛИ СЕ УМЕТНИЧКА СХВАТАЊА И ПРАВЦИ МЕЊАЈУ С ПРИВРЕДНИМ, ДРУШТВЕНИМ И ИДЕОЛОШКИМ ПРОМЕНАМА.

СВИ ОВИ УМЕТНИЧКИ РАДОВИ КОЈЕ ВИДИТЕ НА СЛИКАМА МОГУ ДА СЕ СМЕСТЕ У НЕКИ МОДЕРНИ МУЗЕЈ, ИАКО ЈЕ НЕШТО МАЊЕ ОД ПОЛОВИНУ ЊИХ ИЗРАЂЕНО ЗА ПОСЛЕДЊИХ 50 ГОДИНА.

У СТВАРИ, КОД СВАКОГ ОД ОВА ЧЕТИРИ ПАРА СЛИКА ПОСТОЈИ РАЗЛИКА ОД НЕКОЛИКО СТОТИНА, ЧАК И НЕКОЛИКО ХИЉАДА ГОДИНА.

ОВЕ СЛИКЕ НЕСТРУЧЊАКУ ЛИЧЕ ТОЛИКО ЈЕДНА НА ДРУГУ ДА МУ ИЗГЛЕДА ДА СЕ УМЕТНОСТ У НЕКУ РУКУ ПОНАВЉА, НАРОЧИТО У НАШЕ ДОБА КАДА СУ ФОРМЕ И СТИЛОВИ МНОГИХ ДАВНО ИШЧЕЗЛИХ КУЛТУРА ДОБРО ПОЗНАТИ СЛИКАРИМА И СКУЛПТОРИМА. САМО СТРУЧЊАК МОЖЕ ДА ОСЕТИ ОНУ РАЗВОЈНУ НИТ У ТИМ ДЕЛИМА КОЈА СЕ ПРОТЕЖЕ КРОЗ ДУГИ НИЗ ВЕКОВА УМЕТНИЧКОГ СТВАРАЛАШТВА ЧОВЕКА.

ПОЗИВАМО ВАС ДА ПОГОДИТЕ КОЈИ СУ РАДОВИ СТАРИЈИ У СВАКОМ ПАРУ СЛИКА. ПЕТНАЕСТ ПОЕНА СЕ ДОБИЈА ЗА ТАЧАН ОДГОВОР И 5 ПОЕНА АКО ПОГОДИТЕ И УМЕТНИКА И ВРЕМЕНСКИ ПЕРИОД КАД ЈЕ СЛИКА РАЂЕНА. РЕЗУЛТАТ ОД 70 ПОЕНА ЈЕ ДОБАР, А ОД 90 ОДЛИЧАН. АКО ДОБИЈЕТЕ СВИХ 100, МОЖЕТЕ ЛАКО ПОСТАТИ КУСТОС НЕКОГ МУЗЕЈА.

ОДГОВОР:

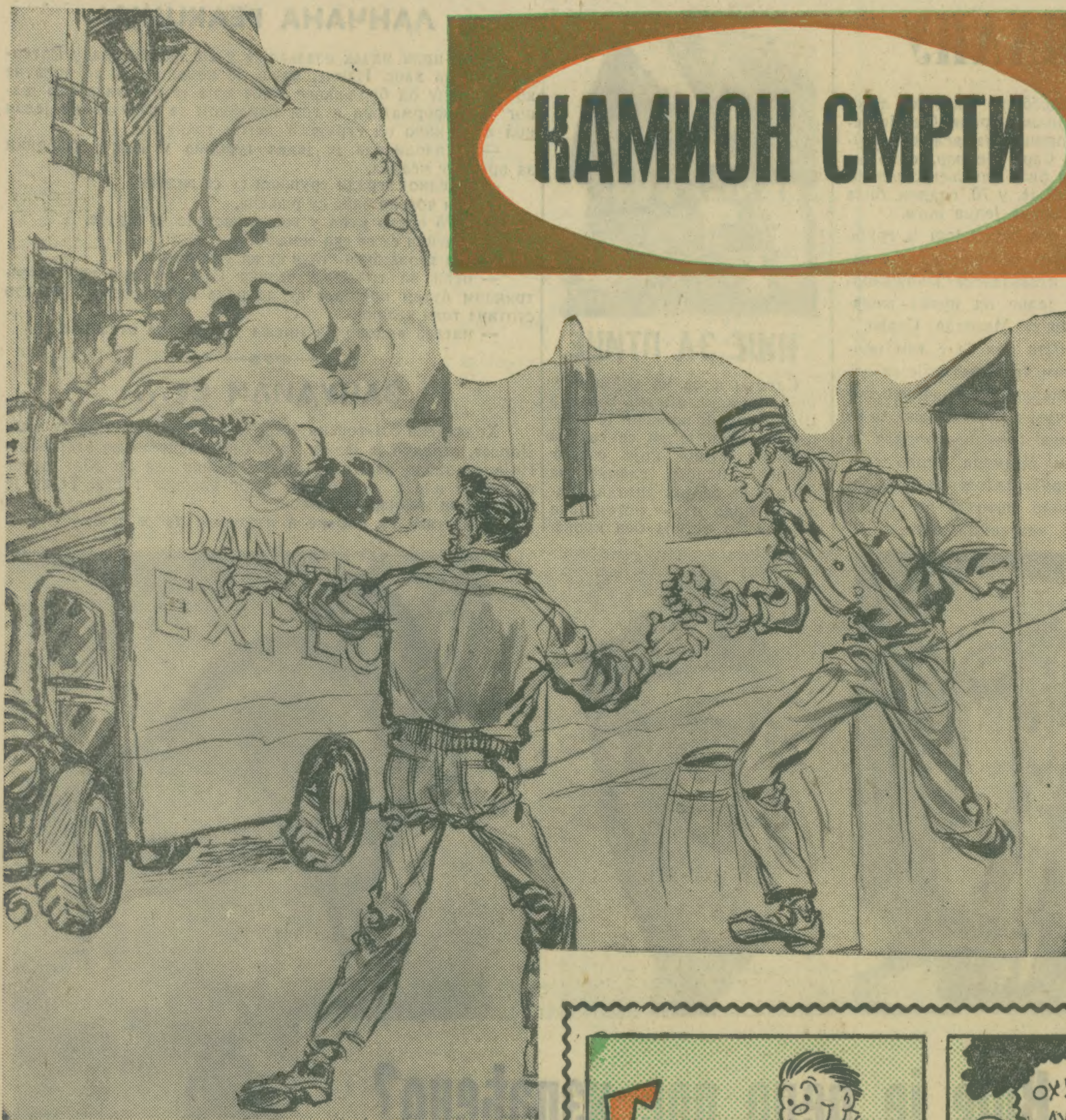
(1. ЛЕВО, (1915. ГОДИНА) ГЛАВА, РАД МОДИЉАНИЈА, ФРАНЦУСКО-ИТАЛИЈАНСКОГ УМЕТНИКА; ДЕСНО, ПРИМИТИВНА АФРИЧКА МАСКА; 2. ГОРЕ, (18.000 ГОДИНА ПРЕ НАШЕ ЕРЕ) СЛИКАРСКИ РАД ИЗ КАМЕНОГ ДОБА; ДОЛЕ, (500 ГОДИНА ПРЕ НАШЕ ЕРЕ) ГРЧКИ КОЊ; 3. ГОРЕ, СКУЛПТУРА ИЗ 19. ВЕКА ИЗ ЗАПАДНОГ СУДАНА; ДОЛЕ, (1948) КОЊАНИК ИТАЛИЈАНСКОГ СКУЛПТОРА МАРИНИЈА; 4) ЛЕВО, (1956) ДЕЛО АМЕРИЧКОГ СКУЛПТОРА БАСКИНА; ДЕСНО, (1.500) АМЕРИЧКИ ИНДИЈАНАЦ.

КАМИОН СМРТИ

Око 9.30 увече 6. августа 1959. један камион од дванаест тона увукао се лагано возећи у Розенбург у држави Охајо. Са уласком у град камион је ушао и у историју једне од најстрашнијих несрећа.

Шофер Рутерфорд возио је полако и сигурно јер је његов терет захтевао такву вожњу: у колима су се налазиле две тоне динамита и једна и по тона нитроглицерина. Товар је био обезбеђен али је за сваки случај и шофер био врло опрезан.

Вече је било пријатно и Рутерфорд је неко време размишљао да ли да преспава ноћ у кабини аутомобила или да оде у хотел. Решио се ипак на ово друго. У граду од 12.000 становника врло добро се спава у хотелу Умпека, три блока удаљеном од места где је паркирао кола и где је у првим јутарњим часовима имао да остави део свог товара за минирање пута који се правио између овог и једног суседног града.

Већина становника већ се спремала на починак. Осим парова и радника који су радили у ноћној смени у оближој фабрици за прераду дрвета, мало ко се налазио на улици.

Око 1.05 зазвонио је телефон у пожарној команди и узбуђени глас ноћног чувара пријавио је пожар који је наједанпут букнуо у предузећу „Гертстен“ пред којим се налазио камион. Свега 9 минута доцније дошло је до експлозије.

Већ у првом тренутку утврђено је да је убијено троје и 125 људи озбиљно повређено. Кола паркирана у суседним улицама била су преврнута а прозори на кућама у седам суседних блокова поразбијани.

Људима који су услед притиска ваздуха избачени из својих постеља чинило се да је пала атомска бомба.

Денис Тади, седамнаестогодишњи калфа у једној од оближњих радионица задржао се те вечери нешто дуже да би последњи пут прегледао свој алат, јер је сутрадан полагао калфенски испит. Пошто се уверио да је све у реду кренуо је својим малим аутомобилом кући. Пролазећи поред предузећа „Гертстен“ учинило му се да види ватру у прозору који се налазио тачно иза једног огромног, ту паркираног камиона. Одмах је искочио из својих кола и довикнуо другу у колима да оде и са неког оближњег телефона позове ватрогасце. На самом улазу у зграду сусрео се са избезумљеним ноћним чуварем који је већ подигао узбуну.

Ни до данас нико не зна како је ватра почела, пошто ни Тади ни храбри чувар нису више живи.

Неколико минута пошто је дат знак за узбуну стигла су прва ватрогасна кола. Први који је ухватио шмрк био је сам командант ватрогасне чете, али ватра је већ била толика да јој један шмрк није могао ништа.

На улици се нашао и неки Рикард Хајт, који је некад радио на петролејским пољима и који је одмах приметио да пожар није оно чега се треба највише плашити већ огроман камион на коме је писало „опасност“.

Отргао је зато шмрк из руку ватрогасца и уперио га право у камион. Неколико секунди касније неко је повикао:

— Бежите, камион гори!

Последње што су људи из пожарне команде видели било је да је Хајт пришао камиону још ближе а онда је настала експлозија.

Једна жена управо је завијала својим колима за један угао око три блока кућа даље од места несреће, када је притисак ваздуха услед експлозије одигао њен ауто и бацио га право у излог једне трговине.

Двоје људи таман су изашли из оближњег парка када их је притисак дохватио и пре него што су знали шта им се дешава нашли су се прилепљени за земљу.

Број мртвих попео се од три на девет да касније, у току ноћи порасте на дванаест.

Возач камиона који се нешто пре експлозије вратио из ресторана у хотел и легао да спава био је тргнут из првог сна.

Онако у пиџами скочио је и потрчао ка месту где се видела ватра. Пробивши кордон ватрогасаца који су опколили оно што је остало од целог блока кућа, улетео је право у ватру и задобио озбиљне повреде.

За то време су болничка кола односила рањенике, углавном ватрогасце.

Целе те ноћи људи више нису склопили ока а и дан данас, две године после догађаја, власти испитују узроке несреће. У сваком случају шофер није смео да остави свој опасан терет усред града који и сада још изгледа као да је претрпео тешко бомбардовање.

»Чудо« од детета

Мала Флоранса Џекобс, девојчица од две и по године, постала је такорећи „преконоћ“ најпознатије дете у САД.

Читава Америка данас зна да је она — пошто је невероватно брзо научила да чита и пише већ у својој другој години — почела да чита књиге из татине библиотеке. А њен тата као научни радник у својој богатој библиотеци има само научна дела. Међутим, то њој ништа не смета. Много штошта додуше не разуме, али је зато многе друге књиге које је прочитала, лепо и интелигентно схватила и све умела да исприча.

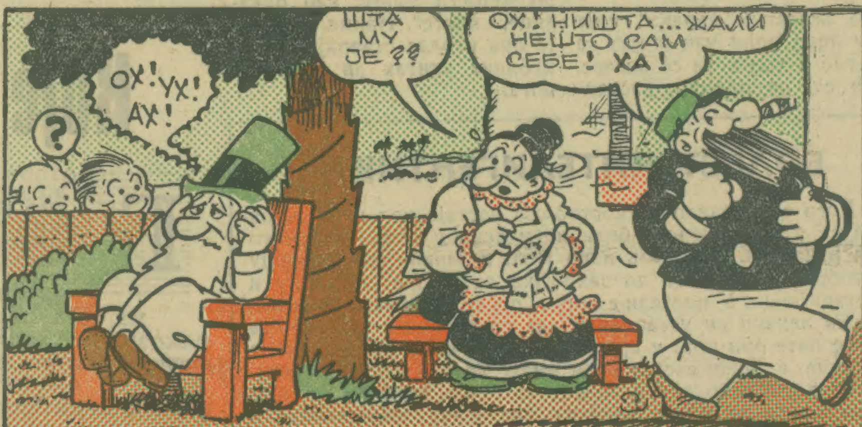
Флоранса наставља да напредује невероватном брзином. То је привукло општу пажњу, педагога у првом реду који су задивљени њеном интелигенцијом, њеним интересовањем за науку и њеним фантастичним стрпљењем и памћењем. Неко је предложио Флорансином оцу, професору Џекобсу, да ћерчицу упише за члана градске библиотеке, што је малој причинило огромну радост. Управа библиотеке је примила за свог члана иако још није навршила ни трећу годину. Она уме зналачки да испитује каталог и да бира књиге за читање које често ни одрасли не би умели да пронађу.

Када се први пут појавила у градској библиотеци изазвала је огромно интересовање. Неки су се упустили са њом у разговор и изненадили се како добро познаје низ ствари.

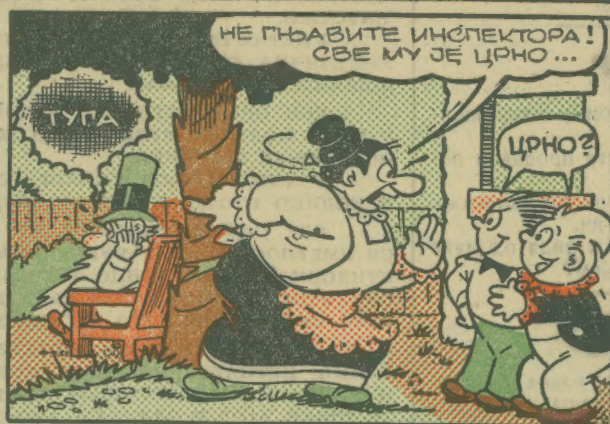
На крају разговора казала је да страшно мрзи оне који нерадо читају и зато веома мало знају. „Све што знам ја сам стекла читајући прво татине књиге а после и друге“ — рекла је озбиљно.

Иначе, мисли да не постоји досадна књига, односно књига у којој човек неће наћи бар нешто занимљиво и поучно.

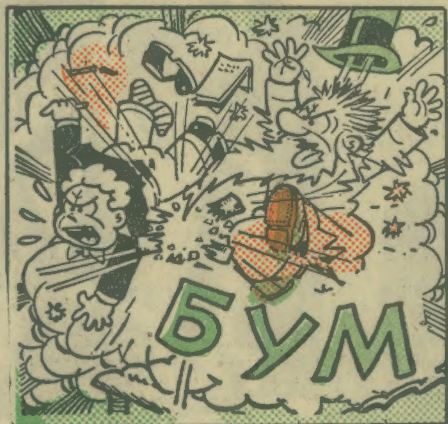

Да ли знате?

Летећа платформа

На московском институту за авијацију врше се експерименти са такозваном летећом платформом, која има 4 мотора на своја 4 угла и 4 хоризонталне елисе као на хеликоптеру. Тврди се да ће лебдећа платформа моћи да носи терет од 40 тона.

☆

Срце — музички инструмент

Француском диригенту Филипу Жевару човеково срце је послужило као музички инструмент. Снимио је откуцаје срца у различитим расположењима и после их комбиновао. Ова необична „ритмичка музика" пријатна је за слушање, јер према његовом мишљењу, нормално срце бије у ритму рок-енд-рола док оптерећено у ритму ча-ча-ча.

☆

Постељни покривач од хартије

У шведским болницама извршен је опит са новом врстом јоргана од хартије. Начињен је од 20 слојева специјалног креп-папира који се ставља између платнених навлака. Овакав покривач је топао и мек као и вунени а јевтинији је и хигијенскији. Кад болесник напусти постељу чаршави се носе на прање а хартија се спаљује. Један покривач за одрасле стаје 200 динара а за децу свега 50 динара.

☆

ДУГА ЛИСТА

Поред многобројних лекова који се справљају на основу лекарских рецепата, фармацеутска индустрија у свету производи 27.000 готових лекова у пилулама, дражејама, инјекцијама, капљицама и гранулама. Ако би се све ово сабрало испало би да у свету има око 78.000 различитих лекова у продаји.

МОМЕНТАЛНО МЕРЕЊЕ ТЕМПЕРАТУРЕ

Када болничарка залепи електроду на болесниково раме, не мора поново да га обилази да би му измерила температуру. Тај посао ће обавити специјална електронска направа.

*

Садашњи начин мерења температуре болесницима може ускоро да падне у заборав, ако и друге болнице усвоје систем који се примењује у краљевској болници у Единбургу у Шкотској. До витљиви Шкотланђани болеснике не узнемиравају и штеде време помоћу једне нове електронске направе која у свако доба региструје температуру болесника. Сваком болеснику залепи се на предњој страни рамена електрода са стакленом главом, која остаје на болеснику све док лежи у кревету. Електроде су повезане жицом са централном машином за регистровање температуре. Довољно је окренути бројчаник са болесниковим именом и лекар ће одмах прочитати колику температуру има.

*

Кад треба да измери температуру, болничарка окрене име пацијента на бројчанику и његова температура се показује на апарату лево од бројчаника. Значај ове направе тек ће се показати нарочито за време хируршких интервенција под смањеном температуром када је од животног значаја утврдити колико је пацијент расхлађен у сваком моменту.

Помоћ слепима

По једном новом методу слепи у Енглеској могу да читају по 46 слова у минуту. Апарат, назван Оптофон, претвара слова у музичке ноте. У Енглеској је такође смањена тежина и величина књига писаних Брајовом азбуком — уместо дебелог папира у који су утискиване тачке, сада се на танкој хартији лепе тачке од пластичног мастила.

☆

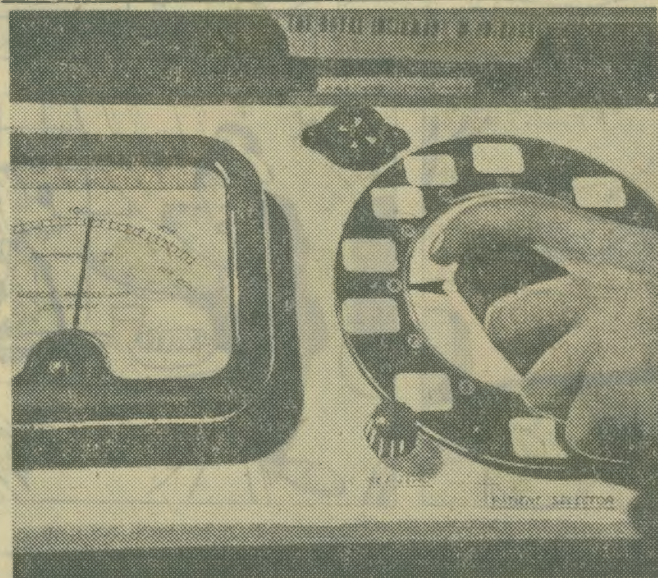
И пчела проузрокује смрт

Ујед пчеле или зоље може да буде болан па и смртоносан. Ако се инсект случајно прогута у неком пићу или се уз воће прегризе, он може да забоде жаоку у грло, језик или усну тако да изазове оток који зачепи једњак или душник. Има случајева када човек, кога је пчела ујела за усну, мора вештачки да се храни по неколико дана. Да би се отклониле последице, приступа се и операцији. Ујед може да буде опасан нарочито за децу. Зато не треба дуго чекати да се позове лекар.

☆

Телескоп ће пратити човека до Месеца

У Јапану тврде да су конструисали телескоп довољно јак да прати спуштање васионског брода са људском посадом на Месечеву површину. Инструмент ће бити постављен на Кјото универзитету.

У ПОСЛЕДЊЕ ВРЕМЕ

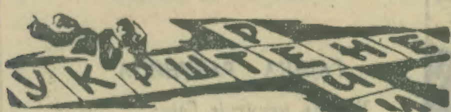
Не толико изненађење колико општу веселост изазвала је једна скорашња наредба америчке савезне Администрације за исхрану, према којој се строго забрањује „бушење рупа у познатом сиру гријеру, свеједно да ли је израђен у САД или увезен из Европе, односно Француске".

У образложењу ове наредбе стоји да се у последње време увози преко океана гријер са рупицама које су произвођачи сами, вештачким путем начинили а то је штетно јер сир нема онај квалитет као са рупицама насталим природним процесом.

Заиста при справљању овог сира утврђују се извесни степени његовог квалитета. Одлежани сир са природно насталим „очима" (рупицама) скупљи је, хранљивији и много бољи од рецима такозваног „слепог гријера" који је, пошто нема рупица, нижег квалитета па зато, и знатно јевтинији.

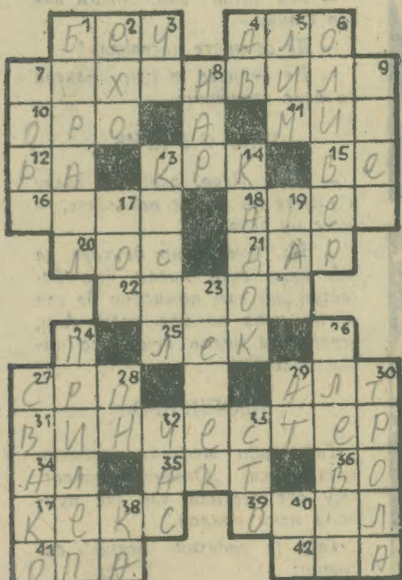
Произвођачи, међутим, нису седели скрштених руку. Чим су у Америци и на другим тржиштима почели да одређују разлике у цени гријера по томе да ли има „очи" или је без њих, створио се нов посао. Помоћу специјалних направа отваране су рупице у сиру који је по квалитету био далеко испод оног са природним рупицама. Овакво „фалсификовање" имало је успеха све док ту скоро власти које се старају о квалитету прехранбених артикала нису откриле превару, после чега је уследила и забрана.

У неким западним земљама из којих је гријер извожен у САД постоје читаве радионице са великим бројем радница чија је једина дужност да „отварају рупице" — тако драгоцене, на сиру који је тек справљен.

Водоравно: 1) главни град једне суседне државе; 4) телефонски позив; 7) један од највећих нацистичких логора; 10) народна игра; 11) немачки хирург, открио употребу хиперемије као средства за лечење; 12) хемијски знак за радон; 13) острво на Јадрану; 15) слово латинице; 16) личност из једног Додеовог романа; 18) град у Немачкој; 20) врста јелена; 21) поклон; 22) сумрак; 25) средство против болести; 27) пољопривредна алатка; 29) врста женског гласа; 31) град у Енглеској; 34) хемијски знак за алуминијум; 35) службени спис; 36) домаћа животиња; 37) једна посластица; 39) град у СССР; 41) богиња земљорадње код старих Римљана; 42) наша река.

Усправно: 1) дуг огртач са капуљачом; 2) одјек; 3) два слова; 4) ономатопеја лавежа; 5) наша река; 6) личност из Дикенсовог романа; 7) немачки физичар (Макс); 8) јужно воће; 9) врста шиба; 13) град у Авганистану; 14) позната дечја библиотека; 17) познати енглески аутомобилиста; 19) река у Кини; 23) река на Кавказу; 24) град у Македонији; 26) град у Бугарској; 27) именичка заменица; 28) два слова; 29) коњ; 30) део електричних превозних средстава; 32) сат; 33) троцифрен број; 38) предлог; 40) хемијски знак за рутенијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Сплит; 5) Лаик; 6) ас; 8) пест; 10) ве; 12) ута; 13) Помет; 15) Ло; 16) калота; 17) Ава; 19) Кирин; 20) Ару; 22) нос; 23) плажа; 25) ата; 27) Тирана; 28) ем; 29) ушара; 30) Уфа; 31) јт; 32) аван; 33) ет; 35) Иран; 36) Врсац.

Усправно: 1) саса; 2) Пит; 3) Л(аза) К(остић); 4) та; 5) летовалиште; 7) Свети Стефан; 8) Пула; 9) Солин; 11) етан; 13) пак; 14) Мороа; 18) арара; 21) ужари; 23) Птуј; 24) Ана; 26) Аман; 30) Увац; 32) ара; 34) ТВ; 35) Ис.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ОБЕЛЕЖЕН ПУТ

Пут који треба да се претрчи обележен је и с леве и с десне стране гранчицама забијеним у земљу. Два играча стану на полазно место. Игра се састоји у томе да трчећи сваки покупи све гранчице на његовој страни. Победио је онај који први стигне на циљ а не остави ни једну гранчицу непокупљену. Може се играти и обрнуто: почети трку са гранчицама у наручју и забадати их по линији унапред обележеној.

Корњача

Исеците комад бристол хартије у облику корњаче (сл. 1). Залепите то на половину љуске већег ораха а претходно у њу ставите једну куглицу или кликер. Окрените и украсите оклоп корњаче како желите (сл. 2).

сл. 1 сл. 2

Заробљеник

Ову игру играју само три играча. Заробљеник седи на столици или лежи на клупи са ногама и рукама везаним марамама. Чувар има преко очију такође марамицу и кружи око заробљеника спречавајући трећег играча да га ослободи. Трећи играч — саучесник заробљеника — коме нису везане очи, покушава да ослободи заробљеника и да одреши оба чвора на марамама, али пази да га притом чувар не шчепа. Ако га овај ухвати онда он постаје заробљеник и тако редом.

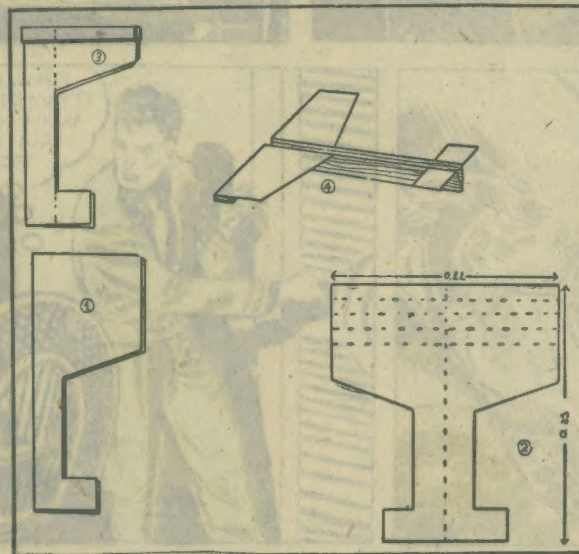

МЕЂУ ЦВЕЋЕМ

Мики се шета пољем пуним цвећа. Свуда око себе види само цветове са пет листића. Међутим, преварио се. Ту су и 4 цвета са по 6 латица. Можете ли их пронаћи?

Решење: Један цвет са 6 латица се налази десно од камена који је пред Микијевим носем. Други је испод ограде, са леве стране. Трећи је десно од гомиле камена на левој страни. Четврти је тачно изнад конзерве са леве стране.

ЈЕДРИЛИЦА

Узмите комад (0,22 са 0,25 см) хартије али мало јаче. Савијте га на пола. Исеците сл. 1. Развијте. На врху направите превоје од 0,01 (сл. 2). Пресавјте напола. Посувратите крила (сл. 3) и добићете једрилицу са сл. 4.

... судећи према старим цртежима, стари Египћани држали су припитомљене мајмуне — бабуне које су чак употребљавали за брање неких плодова.

... све до 18. века Шпанци су званично употребљавали назив Америка само за Јужну Америку не признајући и Северној право на то име.

... на полуострву Аљасци врба није дрво као код нас, већ пре подсећа на жбуње високо једва до колена.

... Термини хидраулични и термички употребљавају се за централе које производе електричну струју. Хидрауличне имају турбине које покреће снага водопада, док термичке имају исте ове турбине само покретане паром, добијеном од угља. Електрични возови и сада функционишу помоћу угља — који се претходно претвара у електричну енергију.

... веома је ретка појава да особа слепа од рођења постане — пушач.

... ној има очи два пута теже од мозга.

... за 70 година живота човек поједе онолико меса колико је тежак осредњи слон (3.600 килограма), хлеба око 13.000 до 20.000 килограма, а воћа, колача и остале хране 12.000 килограма.

... На Новој Гвинеји говори се око 170 различитих језика.

... дивокозе имају тако добар слух да могу да чују пуцкетање гранчица под ногама ловца чак и на удаљености од неколико стотина метара.

ГАЈИНА РАЧУНИЦА

Учитељ испитује Гају:

— Колико је половина од осам?

— Четири.

— Врло добро. А колико је половина од четири?

— Два.

— Одлично. А да ли би ми могао рећи колика је половина од један?

— Два.

— Како два?

— Па тако. Ако, например, расечем јабуку напола, онда ћу имати два дела.

НЕЗГОДЕ ОБЛАКОДЕРА

Када је Попај био вратар једног облакодера, који је имао 36 спратова, рекао је своме пријатељу.

— Већ читав дан нисам видео Оливу.

— Да се нисте посвађали?

— Не — него је јуче почела да пере степенице.

НИЈЕ ОН КРИВ

— Што, Перо, окрећете главу и нећете ни да ме погледате, — каже му лекар.

— Па, поштовани докторе, ја већ врло дуго нисам био болестан па сам помислио да сте се на мене ви наљутили. Али, верујте, ја нисам крив што нисам болестан.

НЕОПИСИВО

Гаја ради школски задатак који гласи: „Опишите радост коју сте осетили кад сте примили неки поклон."

Гаја је задатак овако саставио:

„Јуче сам од ујка Паје примио један леп поклон. Радост коју сам осетио била је неописива".

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900 полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200. полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.